

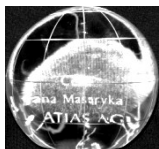

SOKOL SYDNEY LIMITED

ČLEN SVĚTOVÉHO SVAZU SOKOLSTVA

16 Grattan Crescent, Frenchs Forest, NSW 2086

ACN 000 378 736

www.sokolsydney.com

Číslo 1

Ročník LXIV

Leden / Únor

Number 1

Volume LXIV

January/February

2016

LAUREÁT CENY JANA MASARYKA GRATIAS AGIT 2000

XX

Print Post Approved 100001687

XX

**THE SOKOL SYDNEY PROGRAMME OF ACTIVITIES MAY BE
HEARD ON 02 9452 5617**

**Redakce Věstníku přeje všem čtenářům veselé
Velikonoce 2016**

OBSAH

Slovo starosty a pokladníka	6
Dětský klub Sydney	7
Žalov & Sobotní volejbal	8
České a slovenské vysílání rádia	9
Žádost paní Evy Strážovské	9
Kraslice	10
Betlém plus našeho starosty	11
Mariášový karetní kroužek	12
Evropská Unie bez Čechů	12
Přesvědčený monarchista...	13
Václav Talich: Recenze knihy...	15
28. říjen naší jednoty v Sydney	17
Smršť Kláry Samkové	18
Uprchlíká tsunami a konec...	21
Den holocaustu jako memento	23
Konference „Krajané a problém...	24
Humor	25
Hádkový koutek	26
Kino Ponrepo	27
Rozhovor s Rudolfem Schustrem	28
Letem světem	32
Lidské osudy	34
Perly a perličky	40
Několik črtů z mládí doma	43
Z tajů krás české řeči	45

VĚSTNÍK

Dvuměsíčník Sokola Sydney.
Obsah publikovaných článků
nemusí být totožný s názory
redakce. Výhradujeme si právo
články upravit.

Redakční rada:
B Šindler, P Čermák,
M Daňková

Telefon redakce:
02 9981 4765

Email:
petevasyd@hotmail.com
Věstník se též nachází na
internetové stránce
www.sokolsydney.com

Příští uzávěrka Věstníku:

2. 3. 2016

**(Vždy první středa
v každém lichém měsíci)**

Z PERA STAROSTY

Milé sestry, milí bratři a milí krajané,

Opět nás pozdravil nový rok, a rád bych vám všem popřál všeho nejlepšího. Doufejme, že se nám všem podaří do něho nejen rázně vykročit, ale že si i po celý rok udržíme sokolskou svěžest.

Velmi rád bych viděl, kdyby se během roku seznam našich členů rozrostl alespoň o několik nováčků. Však víme, jak tomu napovídá účast tak velkého počtu nových tváří na vepřových hodech, a velkého počtu mladých rodičů s dětmi na mikulášské nadílce, že v Sydney a okolí dnes žije mnoho zde nově usazených Čechů a Slováků, kteří by byli jako členové naší jednoty velmi vítáni.

Ještě znovu bych dnes rád poděkoval všem sestrám a bratrům, kteří se minulého roku tak obětavě zasloužili o zdárný chod naší sokolovny. Nazdar *Jan Jelínek*

NAŠE AKCE

Sobotní volejbal str. 8, **Dětský klub** str. 7, **kino Ponrepo** str. 27, **Kraslice** str. 10

Pravidelné akce na zadní straně obálky; všechny akce také na SBS rádio (strana 6, 8 a 9), na **www.sokolsydney.com** a na **Facebook**.

ZPRÁVA POKLADNÍKA

Bohužel australská pošta nás donutila k zastavení zasilání Věstníku do zahraničí. Za jedno číslo počítají poštovné \$7.40, ročně to je \$44.40 a to je více, než nám naše finanční prostředky dovolují. Čtenáři si jej mohou přečíst na webových stránkách Sokola Sydney www.sokolsydney.com. Děkujeme za pochopení.

Dary a předplatné na Věstník od 1. 11. 2015 do 31. 12. 2015 celkem \$250, fond na údržbu Národního domu \$270. Mnoho díky všem dárcům.

Vydání od 1. 11. 2015 do 31. 12. 2015 celkem \$5,119.45, z toho mimořádné \$285 za reproduktor and stojan.

Členské příspěvky - Upozorňuji, že **PŘÍSPĚVKY \$25 NA ROK 2015 MĚLY BÝT ZAPLACENY DO 31/1/2015 JINAK ČLENSTVÍ ZANIKÁ.**

Věstník: předplatné pro nečleny na kalendářní rok od 1. 1. 2016 do 31. 12. 2016. je \$25 v Austrálii (do zámoří Věstník nezasíláme).

Prosím vystavujte všechny platby na „**Sokol Sydney Ltd**“ s uvedením na jaký účel, se zpáteční adresou a zašlete na adresu: **Sokol Sydney Ltd., 16 Grattan Crescent, FRENCHS FOREST NSW 2086.**

„**SOKOL SYDNEY LTD**“ (nic nevynechávat ani nepřidávat) na šeku nebo „**Money Order**“ je teď jediný „**Payee**“ australským bankám přijatelný. Prosíme, **používejte jen tento název pro všechny platby.**

Pokud platíte převodem na účet Sokol Sydney Ltd, B/S/B 112 879 číslo 108349087 zašlete, prosím, vaše jméno, datum a účel platby na email petevasyd@hotmail.com.

Dary na Věstník a údržbu sokolského Národního Domu obdržené od 1. 11. 2015 do 31. 12. 2015:

Tichy V	\$225	Galiček J	\$25	Kohout J&P	\$100
Bougadian G	\$25	Procházka K	\$30	Čechová M	\$35
Novák V&M	\$20	Křivánek J Dr	\$10	Stejskal J&B Dr	\$50

Stvrzenky jsou vždy přiloženy k následujícímu Věstníku.

Petr Čermák

České vysílání SBS New Radio Schedule

One hour of programming on Thursday at 5pm via:

- Digital radio (DAB+) (SBS Radio 3)
- Digital TV (SBS Radio 3)
- Online at sbs.com.au/slovak (live and catch up listening)
- iPhone and android app – SBS Your Language app (live and catch up)
- Podcasts

**CZECH AND SLOVAK KIDS CLUB
SYDNEY** (1-15 years old)

WHEN: First Sunday of every month: Next session: Sunday 6/3/2016

WHERE: In SOKOL SYDNEY, Frenchs Forest,
(16 Grattan Crescent, Frenchs Forest)

COST: \$5 per child! All money goes to Sokol Sydney. (\$10 per adult for a language class.)

V listopadu je Mikuláš.

V únoru se nic nekoná – prázdniny.

Program:

• 1pm-2:30pm **CZECH AND SLOVAK KIDS CLUB**

Art, music, sport... only in Czech & Slovak language

• 2:30-4pm **'DANCE 4 FUN'**

All nationalities welcome, this class is run in English.

Choreography: Veronika Heszterenyiova (Macquarie University in Bachelor of Arts, Dance and Performance)

• 4pm-4:30pm 'SPANISH BEGINNER' - all ages welcome

• 4:30pm -5pm 'SPANISH INTERMEDIATE-ADVANCE'

CONTACT: Monika Klempfner

Mobile: 0424 784-052

(Masters of Education)

BABYSITTING AVAILABLE: \$7 per child per 1hour

České vysílání SBS New Radio Schedule

One hour of programming on Thursday at 5pm via:

- Digital radio (DAB+) (SBS Radio 3)
- Digital TV (SBS Radio 3)
- Online at sbs.com.au/slovak (live and catch up listening)
- iPhone and android app – SBS Your Language app (live and catch up)
- Podcasts

Vážení čtenáři Českého Dialogu,

jestli jste si přečetli Slovo na leden, víte, že v ČD nastávají nějaké změny a já doufám, že k lepšímu. Ráda bych, abyste mi pomohli ... a odpověděli na anketu:

- 1) Které rubriky na našem webu čtete, které vás nejvíce (a nejméně) zajímají
- 2) jakou rubriku byste doplnili
- 3) o jakých událostech či osobnostech byste rádi četli
- 4) jak moc vás na našem webu zajímají politické glosy či komentáře
- 5) čtete nebo někdo z vaší rodiny či přátel články v angličtině
- 6) zajímá vás inzerce a inspiruje vás k něčemu
- 7) zajímají vás akce MČK a které konkrétně
- 8) jste ochotni poslat na provoz web stránky finanční příspěvek
- 9) prosím, napište nám, pošleme vám hezkou knížku...
- 10) Nadále chystáme: „Slovo“ a „Stalo se“ vždy v prvním týdnu v měsíci; Připomínka výročí Karla IV., každý měsíc jinak, o nových zajímavých knihách, informace o událostech v kultuře, povídky, fejetony...

Eva Strážovská

**Karel Balík hledá přítele Štefana Parker.
Prosím ozvěte se na čísle 0439 994 390.**

**Pan Michal Stankovič z Plzně hledá svého
kamaráda Jaroslava Trešla, kterému je 67
let a žije v Sydney. Volejte 02 9981 4765.**

Redakce Věstníku se omlouvá, že z technických důvodů je toto číslo opožděné a Kino Ponrepo zahajuje až v březnu.

KRASLICE

**MATKY, OTCOVÉ, BABIČKY
A DĚDEČKOVÉ!!! Přiveďte
své děti do našeho**

**Národního domu 16 Grattan
Crescent Frenchs Forest
v neděli 20. března.**

**Od 10 ráno se tam naučí
zdobit velikonoční vajíčka.**

Betlém plus

Náš bratr starosta Jan Jelínek je prostě všumělec a dovede tvořit, a vytvořit, kdeco.

Zde je ofotografován důkaz jeho tvůrčího talentu: Vánoční Betlém: plus.

A to plus, jak sami můžete vidět, skýtá nepřehledné bohatství fantazie a originality našeho bratra starosty.

Málokdo už dnes ví, že náš bratr starosta se před iednadvadesáti lety narodil českým rodičům v tehdy neivýchodnější části Československa v Užhorodě na Podkarpatské Rusi...

Když Slovensko Monsignora Tiszy zradilo Masarykovu republiku a stalo se spoien-

cem Hitlerova Německa. vpochodovali na Podkarpatskou Rus Maďari v čele s admirálem Horthv na bílém koni. a rodina Jelínkova. tak jak mnoho iiných Čechů. musela Užhorod opustit. Jelínkovi se odstěhovali na Moravu. Tam náš bratr starosta. tehdy ieště mladíček. prožil německou okupaci. a za Protektorátu byl

potom „totálně nasazen“ do Říše na odklizení v náletech usmrcených obětí.

Po skončení války nak ieště tři roky pracoval v Československu. ale po komunistickém převratu v únoru odešel do západní Evrony. kde po několik let prožíval dobrodružný čas jako politický uprchlík. než odplul s desítkami tisíc běženců do Austrálie. Sokolského hnutí v Svdnev se účastnil od počátku padesátých let. a dnes je starostou naší jednoty.

Mariášový karetní kroužek Sokola Sydney

hledá další členy – bez poplatků – volejte 02 9498 6217

hrajeme v místnostech sokolovny

Hrát karty v sokolském Národním domě se zdá být profanací sokolské myšlenky. Leč slouží dnes ta mohutná budova se svou obsáhlou knihovnou a postonávající restaurací mnoha společenským účelům. Sokolovna naší sydneyjské jednoty už totiž prožila ledacos. Sice nám do ní při velmi vydatných deštích i malinko se střechy prokrapává, ale dosud pevně stojí ta budova tam, kde byla kdysi postavena. Samozřejmě, postavena byla proto, aby se nemuselo cvičit v pronajatých místnostech, a ti trochu postarší členové naší jednoty si budou pamatovat, kde všude se hostovalo a cvičovalo. Snad nejdéle se cvičovalo v jedné školní tělocvičně poblíže hvězdárny při vjezdu na most – a ta tělocvična bývala často plná až k prasknutí. To bylo v dobách, kdy se počátkem cvičení se zpěvem a za povelů náčelníka pochodovalo kolem sálu. Pamatujete? Šestého července na strahovských hradbách. Lví silou letem sokolím kupředu krácejme. Spějme dál, stále dál, za sokolským praporem, dokud boj neustal, v poutech úpí rodná zem... a kdo se odrodí, čepelem v tu zrádnou hrud'. Nu, pochodovalo se a zpívalo se a bratr náčelník Křepela a jeho choť náčelnice sestra Křepelová se při velení jen a jen usmívali. Pochodovalo se ale na cizí půdě vypůjčené tělocvičny. Potom v roce 1968 se do republiky přivalila sovětská vojska, do Austrálie se přivalily houfy českých i slovenských uprchlíků, a mezi nimi i značný hlouček sokolů. Mnozí z nich se přiřadili do naší sydneyjské jednoty – a to byli, až na několik výjimek jako byla třeba Slovenka sestra Čermáková, jen Češi, Češky a jejich děti. Slováci si tou dobou pořizovali katolický kostel, a hleděli na sokolskou činnost velmi nepřívětivě... Nu, a netrvalo pak nijak dlouho, a došlo k postavení vlastní sokolovny. To nebylo ovšem „jen tak“. Československo ovládané bolševiky samozřejmě nepřispělo ani haléřem. Pořádaly se sbírky a půjčky – a ejhle! Najednou ve French's Forest stála zbrusu nová a velmi prostorná sokolovna s prostornou tělocvičnou postavená vlastní parou, bez podpor z republiky. Zedničil kdekdo, ale hlavní zásluhu na postavení budovy měl beze sporu bratr Olda Mařík – vlastně nejen na jejím postavení, nýbrž i na opatření vhodného a finančně únosného pozemku. K slavnostnímu otevření budovy sokolovny, Národního domu v Sydney, došlo v dubnu roku 1977, za přítomnosti velikého počtu členů a hostů. Ukázalo se bohužel během doby, že z hlediska sydneyjské perspektivy byla volba místa pozemku dost nepříhodná pro většinu členů a příznivců, protože jen poměrně malé procento jich bydlelo ve snadno dosažitelném okolí budoucího centra sokolských aktivit. Dojíždět do cvičení desítky kilometrů kdekoho odrazovalo. Leč stavělo se a vybíralo se pilně dál, a jednoho krásného dne došlo ku slavnostnímu rozvinutí sokolského praporu v budově nově postavené sokolovny. Je to dodnes pravděpodobně nejprostornější český sokolský Národní dům mimo hranice České republiky. Ty tam jsou však dnes pestré oslavy národního svátku s desítkami cvičenců v sokolských úborech a krojích – dnes náš kdysi pestrý sokolský život je velmi značně omezen. Samozřejmě, že náš sokolský mariášový kroužek se nemůže stát než pouhým doplňkem i dnes velmi omezené sokolské činnosti – ALE SNAŽIME SE. Pestrobarevné karty opatřené u firmy Piatnik – barvy červené, zelené, kule a žaludy nemohou sloužit jako náhražka cvičebních úborů a krojů, dovedou však mistrně spojovat spřízněné duše v ovládání dvaatřiceti loupežníků. Flek na hru!

Bořek Šindler

Evropská Unie bez Čechů?

Václav Bříza

Konečně – proč si na ten nový rok nezaspekulovat, proč si nepustit hubinku trochu na špacír? Co by se asi stalo, jak by to asi dopadalo, kdyby Česká republika opustila společenství Evropské unie? Tak jako i jiní “východoevropští” oušlapečkové hrají v ní Češi třetí, ne-li čtvrté housle, snad s výjimkou početných Poláků. První housle vedou Němci s Francií, po nich země někdejšího Beneluxu, potom ti ostatní západní

šťastlivci, a nakonec za nimi všemi pokulhávají bývalí otroci Sovětského impéria. Kdyby se Češi nějak odpoklonkovali, samozřejmě s náležitými omluvami, zdvořilostmi a výmluvami, a s kloboukem v ruce, mám dojem, že by se svět, ani ten svět evropský, nijak rychle nezbořil. Však ani Velká Británie se dnes mezi těmi všemi Kontinentálci necítí moc doma. Takže si zaspekulujme.

Euru penízku by to rozhodně nevadilo, Česká republika si jím neslouží a dosud si uchovala svou korunu jako zákonné platidlo. Hádal bych, že by se opět rozjely české cukrovary a na podzim by se každým rokem opět rozpoutávala řepná kampaň, s cukrovkou opět ve floru. Možná, že by se český cukr nevyvážel, ale sladilo by se jím od Aše až po Vsetín, od bábovek po kafáky. Do Prahy by se nepřestaly hrnout davy turistů, a Pařížskou třídou by se ku Staroměstskému náměstí nepřestaly valit hordy obdivovatelů do rodiště Franze Kafky vsazeného do rámce staletých krás válkou nepoškozeného města, odmyslíme-li si jedno křídlo Staroměstské radnice... Vsadil bych se, že česká Škodovečka by se v Mladé Boleslavi nedostala na buben, i kdyby se opět počaly po českých silnicích projíždět Tatrovky, Zbrojovky a Aerovky. Česká republika by se možná připojila ke kompetentním výrobcům a dodavatelům zbraní všech druhů, k nesmírné radosti Škodováků, a do zbohatlé Plzně by se zajisté opět vrátila, do rukou s českými opratěmi, záruka výroby tradičního moku. České, tedy především západočeské chmelnice by se opět počaly rozrůstat... Český Krumlov by rozhodně neskomíral na úbytek turistického ruchu; je to turistický klenot k pohledání a turistická vsetrvalka. Na pohraničních přechodech do republiky, pravda, by to trochu vázlo, „tiráci“ by nepřestávali svolávat hromy a blesky na zbytečné zadržování kamionů českými celními orgány, ale hordy běženců odtud i odjinud by projít dobře nemohly. Byl by to ráj na zemi? Ovšemže by to nebyl ráj, ale sečteno všechno dohromady by to pravděpodobně dalo Čechům pocit nezávislosti na západních bratřích, kteří dnes dovedou Praze z Bruselu přikazovat jak držet vidličku a nůž. Ruku na srdce – má někdo z potentátů v Bruselu, v Paříži nebo v Londýně vůbec potuchu o neznámých krajinách východně od Rýna? Však dobře víme, že nemá, a že dovedou Čechy lacino prodat politickým hulvátům, kdykoli se jim to hodí do krámu.

Ne že bych maloval čerta na zeď. Jen se mi ale zdá, že si tu spolupráci evropských zemí kdysi před mnoha léty představoval ten náš Jiřík Poděbradský přece jen kapánek jinak než jako servilní poskakování sem a tam na zazvučení bruselské píšťaličky. Však bez té bruselské ohlávky by se asi dalo přetrvat – a prosím, nemluvím zde o vojenských paktech jako je NATO, k tomu Česká republika nesmí přestat náležet... NATO je NATO, i když Evropská Unie na to moc není, s tím svým neustálým poručníkováním, tenhle krejčárek sem a ten onam. Jen si pomysleme, jen se zamysleme. Předhodili nás kdysi jako předkrm vlkům a jásalí nad svojí moudrostí jak vlka zkrotit, pak nakonec i medvědům, a ulevilo se jim, a teď budou nám Čížkům nakazovat čím sladit, a jakým máslem si mazat chleba? I my přece víme, že jedna a jedna jsou dvě, nemyslíte? Nikomu se o tom neodvažte už teď zmiňovat, ale mezi námi děvčaty, neboli durch die Blume (řečeno skrze květ), že by Češi doopravdy nedovedli vyrábět to škodovku bez německých dozorců? A představte si! Jen si to představte! Češi, kteří už dávno dobře věděli, kde jsou schováni mohamedáni, by nemuseli dovolovat stavbu mešit.

Jak a proč jsem se stal přesvědčeným monarchistou

Bořek Šindler

To bylo tak. V roce 1954 jsme s manželkou v Sydney rádi a s účastí sledovali průběh návštěvy mladičké britské královny a jejího sympatického chotě. Byli jsme si dobře vědomi, že v její rozlehlé říši se těšíme svobodě, a když se její britská loď loučila se sydneyjským přístavem, byli jsme i my mezi desítkami tisíců příznivců mávajících královně i princí Filipovi s břehů na rozloučenou. Možná, že to byly i statisíce tomu mladému a sympatickému královskému páru mávajících Australanů. Byl to vzmach obrovského nadšení a neskrývané přízně. Mával jsem tehdy i já ještě jako zapřísáhlý republikán. Moje rodná země, Masarykova Československá republika, mě vychovala v příkladné svobodě a volnosti, a monarchie mi připadala jako poněkud zaostalý způsob státního zřízení. Čpělo mi to císařem pánem a zapšklou minulostí. Ta královnina návštěva v Sydney mně ale udělila notnou lekci z historie nezatíženou republikán-

skými předpoklady. Vždyť on jí tu v Sydney s radostí mával kdekdo bez výjimky jakékoli stranické příslušnosti; staří i mladí bez rozdílu. Nu a netrvalo dlouho, dal jsem si to všechno v hlavě dohromady a ejhle – zrodil se z vyznavače republikánství zbrusunový monarchista!

Uvažme třeba takto. Nemůže být pochyb, že nejúspěšnějšími státy v Evropě jsou právě monarchie – snad s výjimkou Švýcarska jako federálního spříseženectví sui generis. Holandsko, Dánsko, Norsko, Švédsko, do značné míry i Belgie a Španělsko, a samozřejmě britský Albion! Monarchie; a přitom i příkladné demokracie. Zatímco francouzská republika se čas od času zmítá v křečích politických rozbrojů, poklidná Velká Británie se už po mnoho a mnoho let těší poklidnému vývoji a obdivuhodné státní stabilitě. Pokud se týče Spojených Států, je to samozřejmě země pyšně demokratická a svobodmilovná, leč každé čtyři roky se tam odehrává dost nechutný cirkus kolem volby prezidenta, a i během oněch čtyř let je prezident neustále vystavován nepěkným šarvátkám. Podobně je tomu i v jiných republikách, kde prezident jako dočasná hlava státu bývá nemile a téměř ustavičně osočován z mnoha stran politickými nepřáteli. Není tomu tak v Británii, ani v jiných monarchiích Evropy. Britská královna jako symbol britské státnosti se těší všeobecné popularitě veškerého, nebo téměř veškerého voličstva a obyvatelstva – a nedejme se mýlit výstřelky dnešních mohamedánských anarchistů. Zcela, nebo alespoň velmi podobně je tomu i v ostatních evropských zemích. Evropské monarchie jsou prostě vzornými a poklidnými demokratickými státy. Jsou to vesměs monarchie ústavní – absolutní monarchie z dob dávno minulých jsou dnes ty tam!

Mezi tak zvanými „ústavními“ monarchiemi tvoří monarchie britská jistou velmi pozoruhodnou výjimku. Británie totiž nemá psanou ústavu, a její osobité ústavní uspořádání je založeno výlučně na konvencích, nikoli na právních normách. Tyto konvence jsou však dodržovány v Británii s neuvěřitelnou důkladností a samozřejmostí. Tak například moc britského monarchy je naprosto neomezená, a to jak moc výkonná, tak i soudní a zákonodárná. Leč běda královně, kdyby se odvážila kteroukoli z těchto pravomocí vykonat bez nařízení britské vlády. Britský monarcha je konvencí naprosto a beze zbytku nucen vykonávat jen to, k čemu je zmocněn ministerským předsedou. Když královna oděna ve svých tradičních regáliích ve sněmovně předčítá „svůj“ program na příští údobí, čte pouze to, co jí bylo vládou předloženo. Ani jedinou slabikou se nesmí odchýlit od ministerským předsedou připraveného textu. To jí nikdo ovšem ani slůvkem nepřipomíná, královna dobře ví, co nesmí, odchází ze sněmovní místnosti jako hrdá vladařka, a dekorum je zachováno ku spokojenosti všech přítomných i nepřítomných. Jsou si hloubky tohoto divadelního aktu vůbec vědomi její ji obdivující a tleskající poddaní? Pravděpodobně nejsou, a snad i to je součástí onoho impozantního vystoupení. Britská královna – tak i jako její královští předchůdci – dovede sehrát svou úlohu všemocné vladařky s naprostou přirozeností a dokonalostí. Nicméně zůstává populárním symbolem britské státnosti, a je – až na poměrně nepatrné výjimky zásadních oponentů monarchického zřízení – pilířem stability. Když porovnáme tuto britskou stabilitu s cirkusáckými volebními kousky třeba evropských republik a nechutným předvolebním humbukem v USA, nemůžeme Británii nezávidět. V ostatních evropských monarchiích je situace podobná, i když Belgie a Španělsko poněkud pokulhávají za ostatními ve stabilitě svých království.

Podobné uspořádání jakým se dnes pyšní Velká Británie, existuje i v Austrálii. Tak jako Kanada či Nový Zéland, Australská Federace je tak zvaným britským Dominiem, čili dnes defakto naprosto na Británii nezávislým státním útvarem. Zatímco Nový Zéland jako země bez federativního uspořádání se strukturálně podobá mateřské Británii, Austrálie je státem federálním, a v Kanadě existují v podobném uspořádání tak zvané „provincie“. Britové, ba i britští ústavní právníci, mívají potíže s chápáním a oceňováním tohoto federativního prvku, leč i australské státní zřízení není nepodobno zřízení britskému založenému na principu konvencí. Na rozdíl od Británie, Austrálie má již od roku 1901 psanou federální ústavu, královna je zde zastoupena Generálním Guvernérem, a v jednotlivých svých státech Guvernéry. O těch všech platí v podstatě to, co platí v Británii o královně. Mají sice prakticky neomezené moci výkonné, zákonodárné i soudní, leč běda guvernérovi, jenž by si dovolil nejednat podle příkazu australského ministerského předsedy, respektive státního premiéra. K takové konfliktní situaci došlo za éry ministerského předsedy Whitlama, a ta potom vyústila v nepěknou krizi. Jinak Austrálie – podobně byť nikoli stejným

způsobem – je vedena konvenčními zásadami jako Británie. Málokdo ví, že třeba i naše federální vláda je orgánem čistě konvenčním – „oficiálním“ vládním orgánem je tak zvaný „Executive Council“ – leč to jsou celkem nepodstatné odlišnosti. Je naopak důležité, že tak jako v Británii, v Austrálii je hlavou státu královna reprezentovaná Generálním Guvernérem. Volební boje bývají urputné, kandidáti na poslanecké mandáty dovedou kolem sebe mlátit hlava nehlava – avšak vrchol státní moci zůstává nedotčen.

Když toto všechno uvážím, nevidím nutnost k reorganizaci australského státního zřízení. Královna, pravda, dlí daleko za mořem, ale nepřekáží nám. Nezasahuje, a nesmí zasahovat do našich veřejných záležitostí; dává nám opravdu svatý pokoj. Z Británie zděděné státní zřízení založené v podstatě na westminsterském systému vlády doposud funguje a zaručuje skutečnou svobodu prakticky všeho. Průměrný australský občan ani nezná, a nemusí znát jméno hlavního královnina zástupce. Proč se dovolávat změn? Ovšemže, dodnes jsou zde mezi námi potomci irských rebelů proti britskému panování dovezených sem kdysi spolu se zločinci – leč jejich zděděné republikánské rebelantství není zakotveno v australských poměrech. Samozřejmě, jsou i takoví zastánci republikánského státního uspořádání, jimž by nijak nevadily volební rozbroje kolem volby prezidenta po způsobu amerických cirkusových eskamotérů. To jsou republikáni „z principu“. A konečně, uvažme třeba i dnešní situaci v České republice. Prezidenta Zemana zvolila poměrně slabá většina voličů, a ta druhá, ta menší polovina bude po celou dobu jeho úřadování reptat a skuhrat. Tak jak tomu bývá i ve spojených Státech...

A proto každým rokem s manželkou s úctou vyslechneme večer na Hod Boží vánoční uvážený projev královny, při vědomí, že britsko-australská monarchie zaručuje nám a celé naší rodině poklidný život v bezpečí, poklidu a naprosté svobodě.

Václav Talich: Recenze knihy Milana Kuny

Bořek Šindler

Autor přidal k titulu této vzácné knihy i podtitulek „Šťastný i hořký úděl dirigenta“ – a tak pravděpodobně velmi jadrně vyjádřil osud jednoho z největších českých umělců za dirigentským pultem. Jako jedna z hudebních velmocí Evropy zrodila naše otčina za posledních staletí nemálo hudebních umělců, a mezi nimi i několik dirigentů světové úrovně. Patří mezi ně právě i moravský rodák Václav Talich. Během údobí první Československé republiky byl Talich jedním ze dvou stěžejních českých mistrů taktovky, a to spolu s mladším Rafelem Kubelíkem. Václav Talich působil jako mladý dirigent ovšem již před první světovou válkou. Za první republiky se stal šéfem České filharmonie, leč nepřestával působit i za pulty mnoha jiných evropských koncertních síní, kam byl často zván. Ku konci druhé světové války se však dopustil velmi vážného nedopatření, když na nátlak českých kolaborantů dovolil uvést své jméno na listině jistého provolání proti „bolševickému nebezpečí“. To mu ihned po skončení války vyneslo zákaz dalšího působení za dirigentským pultem. Uchýlil se tehdy do města Berouna, kde za velmi skrovných podmínek začal působit jako učitel hudby.

Jedním z jeho žáků se ovšem stal také mladý Australan Charles Mackerras. Ten za Talichem dojížděl z Prahy do Berouna a pod vedením českého mistra taktovky se stal i doživotním vyznavačem pokladů české hudby. Českou hudbu, zejména hudbu Janáčkovu, nikdy nepřestal uvádět do britských stánků vážné hudby, a Janáčkova opera *Její Pastorkyňa – Jenůfa* – v Británii pod jeho vlivem zdomácněla. Mackerras, jako jeden z předních světových dirigentů, pravidelně zařazoval do svých programů díla českých skladatelů po celou dobu své dirigentské kariery. Mezi Prahou a Berounem se Charles Mackerras naučil velmi obstojně i česky, a v češtině se dovedl plynně dohovořit. Tudíž i hudební výchova jednoho ze světových dirigentských špiček patří mezi nesporné zásluhy našeho Václava Talicha.

Toto monumentální Kunovo literární dílo, tato jeho vzácná monografie, obsahuje téměř tisícdvěstě stránek, a vymyká se tudíž jakémukoli podrobnému rozboru v rámci tohoto Věstníku. Je to životopis Václava Talicha, a je to zevrubné sledování jeho životní i profesionální dráhy. Je to kniha dotýkající se vlastně všeho podstatného i nepodstatného v životě snad dosud nejslavnějšího českého dirigenta. Po úvodním

slově následuje velmi obsažný nástin osobní životní Talichovy dráhy, i jeho dráhy jako hudebníka a dirigenta. Dílo je rozloženo na úvod a 43 kapitol sledujících jednotlivé hudební „sezony“. Svůj úvod zahajuje autor touto větou: „Nešťastný národ, který si neváží vlastních umělců – chce se říci při úvaze nad osudem Václava Talicha.“ A na jiném místě úvodu si povzdychá: „Talich byl předmětem útoků takřka po celý svůj život; vlastně od okamžiku, kdy se kolem jeho jmenování šéfem České filharmonie v roce 1919 strhla ostrá bouře...“. Leč uvažme i dnes – nestrhávají se takové české bouře kolem mnoha a mnoha jiných jmenování? Po svém kritickém úvodním slově se potom Milan Kuna podrobně rozepisuje o běhu Talichova pohnutého života v kapitolách rozdělených chronologicky na jednotlivé časové úseky, a líčí čtenářům jeho životní dráhu od kolébky až do jeho skonu. Ba dovídáme se z autorova pera i celou řadu údajů o osudech Talichovy rodiny prošlých ještě před narozením budoucího genia, malého Václava.

Mezi prvními v knize otištěnými dokumenty nalézáme i kopii Talichova křestního listu z roku 1883 z jeho rodné moravské Kroměříže. Ale již o čtyři roky později se Talichova rodina přestěhovala do jihočeských Klatov, ke se otec Talich stal varhaníkem a regenschorim. Talichova rodina skýtala dětem vzácnou příležitost k hudebnímu vzdělávání. „Otcova všestranná hudební činnost i hudební vyspělost města připravila Talichovým dětem ideální podmínky k rozvoji jejich vlastních talentů,“ čteme na stránce osmatřicáté. Z Klatov potom jako dospívající mladý muž odešel na studium konservatoře do Prahy, která „mu učarovala,“ sděluje nám Milan Kuna. Tam se setkal s mnoha českými hudebními velikány, a ocítl se v oddělení „slovutného“ mistra Otakara Ševčíka. „Celkově lze říci, že Václav Talich byl na konzervatoři vynikajícím studentem,“ sděluje nám dále Kuna. V té době byl Talich i mladistvým primáři Nového českého kvarteta. V červenci roku 1903 získal po šestiletém studiu absolutorium.

Talichovo putování hudebním světem Evropy bylo zahájeno prakticky po skončení konzervatorního studia. Uplatnil se okamžitě v Berlínské filharmonii jako houslista. Po pobytu v Berlíně následovalo angažmá v Oděse, tehdy „oplývající bohatým hudebním životem“, a z Oděsy později odešel na carské hudební učiliště v gruzínském městě Tbilisi, kde vyučoval hru na housle. Zakotvil na několik let i ve slovinské Lublani, kde se roku 1912 oženil s mladou slovinskou učitelkou hudby Vidou Prelesnikovou. Z Lublaně vedla Talichova cesta do Lipska, a odtud do italského Milana. Téhož roku se však vrátil do své rodné země, a stal se šéfem plzeňské opery. Nicméně nepřestával toužit po angažmá v Praze, avšak tam mu bylo dopřáno získat pozici odpovídající jeho hudebním schopnostem až o několik let později. Jeho první dítě, syněk Václav, se narodilo v Plzni. Po prohlášení samostatnosti Československa, a to během sezony 1919/1920 počal Talich dirigovat Českou filharmonii jako její šéf. S tímto hudebním tělesem působil samozřejmě obvykle v Praze, avšak podnikal s Českou filharmonii rovněž i zájezdy do jiných měst v republice i mimo republiku. Za jeho vedení se Česká filharmonie vypracovala a stala se jedním z nejlepších koncertních těles v Evropě. Talich ovšem dirigoval čas od času jako host i jiné koncertní soubory v různých hudebních centrech Evropy, velmi často a rád ve Skotsku a ve Švédsku, a sklízel tam všude úspěch za úspěchem. Již počátkem dvacátých let se odvážil podniknout s Českou filharmonii turné po italských městech, a sklízel tam zcela neobvyklou chválu tamních kompetentních a přísných kritiků. Tak například v Bologni, píše Milan Kuna, „Česká filharmonie dvěma koncerty nadchlá vyspělé publikum...“. Jeden z tamějších hudebních kritiků o ní napsal, že se „Česká filharmonie vyznamenává skvělým ansámblem smyčců, vřelostí celku a souhrou vskutku neobyčejnou“ (str. 209). Tak tomu bylo již vlastně jen po několika prvních letech Talichova šefování.

Jak již napověděno, rozsah této monografie nedovoluje zabředat do jednotlivosti bohatého hudebního života tohoto našeho českého mistra taktovky. Nebylo snad země, kde by byl Talich nepředstavil svoje umění, nebylo v Evropě koncertního sálu, v němž by nebyl vystoupil jako dirigent. Londýn, Vídeň, Berlín, celá řada italských kulturních středisek, Oslo, Kodaň, samozřejmě i Lublaň jako rodiště jeho choti – kde se pěstovala vážná koncertní hudba, tam se za dirigentským pultem objevil Václav Talich, avšak se zvláštním důrazem na Skotsko a Švédsko. Ve Švédsku – ve Stockholmu dirigoval celkem asi 260 koncertů – a ve třicátých letech vystoupil několikrát i v Rusku. Nikdy se však trvale neusadil v cizině. Po smrti Otakara Ostrčila se ujal v roce 1935 řízení orchestru Národního divadla v Praze. Jako jeho dirigent působil

i během německé okupace, a občas tehdy dirigoval i Českou filharmonii, dokonce s ní hostoval v Berlíně s koncertem *Mé vlasti!* Ihned po skončení války byl však Talich vládou československé Národní fronty odstraněn, a již mu potom nikdy nebylo dovoleno znovu získat posici odpovídající jeho někdejšímu postavení. Zemřel v Berouně 16. března 1961, kde byl též pohřben. Je s podivem, že autor tohoto monumentálního díla věnoval jen několik odstavců Talichovu žákovi Charlesu Mackerrasovi, jednomu z největších a nejslavnějších dirigentů druhé poloviny dvacátého století. V jedné ze závěrečných vět praví v zamyšlení nad jeho hrobem na stránce 1076 autor toto: „Škoda, že neexistuje kniha, do níž by byly zapsány myšlenky těch, kteří kdy u tohoto hrobu stáli; jejich vzpomínky a vděčnost za dobro a radost, jež Václav Talich svým uměním po celý svůj život s takovou velkorysostí, ušlechtilostí a skromností rozdával...“.

Mezi obsaženými přílohami vyniká „Přehled orchestrálních, symfonických a vokálně instrumentálních skladeb dirigovaných Václavem Talichem“ na několika desítkách stránek – což je samo o sobě dílem monumentálním, a nacházíme i mnohostránkový „Soupis nahrávek Václava Talicha“. Nelze než vyslovit Milanu Kunovi neskonalý obdiv, dík a uznání.

Knihu vydala Academia v Praze roku 2009

28. říjen naší jednoty v Sydney

Ivo Pšeničný

Projev pronesený u příležitosti oslav státního svátku

1. listopadu 2015 v sokolském Národním domě.

Dámy a pánové, bratři a sestry, vážení hosté. Sešli jsme se tu dnes ke vzpomínce na vznik Československé republiky před 97 lety – 28. října 1918. Minulá léta jsme se zabývali triumvirátem významných mužů, kteří nám vydobyli s velkým úspěchem uznání československé samostatnosti od západních velmocí během první světové války. Profesor T. G. Masaryk, generál Milan Rastislav Štefánik a Dr. Edward Beneš. Dnes bych se chtěl zmínit o neméně důležitých osobnostech domácího odboje, které úspěšně vyřešily obtížný úkol nekrvavého převzetí moci od rakouských úřadů a vytvořily prosperující a demokratický nový stát – Československou republiku.

Začneme dnes bohužel zapomenutým politickým a geniálním velikánem Antonínem Švehlou. Švehla pocházel ze staré selské rodiny v Hostivaři u Prahy sahající až do husitských dob. Ve dvaceti letech založil Sokol v Hostivaři, 13 let byl jeho cvičitelem a 25 let jeho starostou. Později předsedal z rolníka na politika a založil Agrární stranu na ochranu rolníků před velkostatkáři. Masaryk o něm píše: „Znal jsem poslance Švehly názory a taktiku a očekával od jeho nehlučné praktičnosti prozíravé vedení domácí politiky za všech okolností.“ A nyní k 28. říjnu. Masaryk vyhlásil ve Washingtonu československou samostatnost 18. října. Do Prahy se tato zpráva dostala až 20. října a byla utajena Národním výborem před veřejností, aby nedošlo ke zmatkům, a aby k převzetí moci došlo bez krveprolití a v klidu. Švehla se stal vedoucím výboru. Bez vědomí vůdců zahraničního odboje bylo rozhodnuto převzít na vlastní zodpovědnost moc a vyhlásit samostatný stát. V noci na 28. října se dozvěděli o kapitulaci Rakouska. Zásahem Švehly a Dr. Soukupa převzal Národní výbor Obilní ústav, státní moc a veřejnou správu. Provedl to Švehla rozhodným vystoupením na místodržitelství a u Zemské správní komise. Muži 28. října – Švehla, Rašín, Soukup, Stříbrný a Slovák Šrobár jednali pohotově a chopili se vlády. Vytvořili tím novou situaci, která korunovala zahraniční akci. Vůdce domácího odboje se Švehlou a Rašínem v čele rozuměli duši národa jako nikdo jiný. Švehlovo vedení a taktika byly činitelem úspěchu převratu a jeho klidného průběhu.

Švehla byl pak jmenován prvním ministrem vnitra mladého státu. V následujících letech byl pak dvakrát jmenován předsedou vlády v letech 1922 a 1926. Ve třicátých letech Masaryk začal uvažovat o odchodu z prezidentské funkce. Začal mít pochybnosti o vhodnosti Beneše jako jeho nástupce a nabídl toto postavení Švehlovi, který to ale tehdy odmítl. Švehla zemřel po delší nemoci roku 1933. Ve své závěti si Švehla určil prostý selský pohřeb ze svého statku v Hostivaři.

Je neuvěřitelné jakým množstvím vynikajících, schopných, čestných a vlast milují-

cích politiků tehdy naše malá zemička oplývala. Snad to byla ruka Boží!

Zakončím vzpomínkou na dvě setkání zde v Austrálii, která upevnila moji hrdost na to, že jsem Čech. Pracuje v delikatesách na Bondaji byl jsem otázan majitelem, odkud jsem. Když se dozvěděl, že jsem z Československa, řekl: „Vy jste byli jediný národ, jehož prezidentem byl univerzitní profesor.“ Druhé setkání bylo v kavárně ve městě. Přisedl si ke mně pošťák původem z Itálie. Když se dozvěděl odkud pocházím, vyprávěl, jak v malém městě v Itálii, kde žil, postavila česká firma cukrovar. Místní lidé si vážili a měli rádi české inženýry a dělníky a považovali cukrovar za mistrovské dílo šikovných českých rukou.

A tak bych si přál, abychom byli hrdi na naši vlast, nezapomínali na historii a bohatou minulost našeho národa a doufali společně se mnou, že český národ se nedá a vybojuje si své čestné místo v dnešním zmateném světě.

Děkuji vám za pozornost a doufám, že jsem vás moc nenudil.

Smršť Kláry Samkové

ParlamentníListy.cz 2. 1. 2016

Němci se chovají jako autistické děti. Stali se nebezpečím pro Evropu. Ta přežila fašismus, nacismus a komunismus. Přežije i islám, který bude zničen.

ROK 2015 – A CO DÁL? „Evropská unie žádné elity nemá. Je plná panáků, kteří předstírají, že mají nějakou ideologii a nějakou ideu. Bohužel – nemají,“ uvádí v rozhovoru pro ParlamentníListy.cz advokátka Klára Samková. Německo se podle ní zachovalo jako zrádce evropské civilizace. „Západní Evropa ztratila schopnost nazírat na realitu. Chová se stejně jako dívenka, která sní o tom, že pro ni přijede princ na bílém koni, se kterým bude žít šťastně až do smrti,“ dodává.

Letošní rok byl velice dramatický. Evropu zasáhla migrační lavina, kterou příliš nezvládala. Dá se v tomto kontextu vůbec najít nějaký úspěch Evropské unie? A v čem evropské elity selhaly?

Především se musím přiznat, že celou mou osobou cloumá všeobjímající skepse. Připadám si, jako kdybych chodila po rozbředlém blátě, které se mi už nalévá do polobotek. A navíc, ať šlápnu kam šlápnu, hrozí, že to bude okraj propasti. Toto není jen osobní pocit, je to především pocit politický. V minulém roce vyšla najevo řada velmi zajímavých strategických informací. Spojuje je jedno, a totiž to, že náš dnešní svět je založen na lži, předstírání, na odtržení se od reality a totálním rozporu slov a činů. Schází vize, koncepce, schází v podstatě důvod k životu.

Proto odpověď na otázku, zda lze v kontextu migrační laviny najít nějaký úspěch Evropské unie, je nutno pojmout širěji: U Evropské unie nelze najít žádný úspěch, a to v jakémkoli kontextu. Evropa a Evropská unie žádné elity nemá. Je plná panáků, kteří předstírají, že mají nějakou ideologii a nějakou ideu. Bohužel – nemají.

Důležitou roli v této záležitosti hrálo Německo, kam také měli mnozí imigranti namířeno. Jak posuzujete německý přístup k migrantům?

Německo se zachovalo jako zrádce evropské civilizace. Na celé té záležitosti s tzv. „migranty“ mě fascinuje jedna věc: posledních sto let euroamerická civilizace věnovala obrovské úsilí porozumění člověku a společnosti, tomu jak fungují. Na úrovni fyzického přežití tady máme neuvěřitelné výtobytky moderní medicíny, posledních padesát či osmdesát let je dobou grandiózního rozkvětu psychologie, pedagogiky, sociologie. Skutečně začínáme sami sobě rozumět. Začínáme rozumět tomu, jak funguje lidská psýché, jak se chovají skupiny lidí – rodiny, zájmové skupiny, či národy – začínáme chápat, co je důležité pro rozvoj jednotlivce a co je skutečným naplněním lidství. A toto všechno tváří v tvář „migrantům“ s odpuštěním hodíme do hajzlu a spláchneme. Najednou němečtí velkopodnikatelé tvrdí, že „migranti“ vyřeší nedostatek pracovních sil (když zároveň je nezaměstnanost). Jojo, IG Farben a řada dalších podniků si taky pochvalovala nástup nacistů k moci, že zavedou pořádek...

Dopustím se teď prohřešku přisouzení kolektivní viny jednomu národu: mně se zdá, že Němci se chovají jak autistické děti. Už první světová válka byla na hraně, v druhé

světové válce pak plně prokázali, že nejsou schopni vnímat vztahy a příčinné souvislosti. Dneska se mi to jeví tak, že totálně zblbli z Habermase a celé své sociologické frankfurtské školy. Odtržení od reality dosáhlo svého vrcholu a Němci se stali nebezpečím pro Evropu – opět jednou.

Protipólem k postoji Německa a kancléřky Merkelové bylo Maďarsko a jeho premiér Viktor Orbán. Nejdříve byl kvůli vystavění plotu silně kritizován, postupem času však tato kritika uvadala. Jak hodnotíte jeho kroky v souvislosti s migrací vy?

Viktor Orbán chrání svůj národ a pragmaticky čelí situaci, kterou si nepřikrašluje. Nemyslím si, že by z tohoto vývoje byl nadšen. Dělá, o čem si myslím, že dělat musí. Chrání občany a obyvatele své země, chrání stát jako garanta společenského pořádku. Na jeho krocích není v podstatě nic k hodnocení. Dělá to, pro co byl zvolen do své funkce. Tedy znovu: chrání obyvatele své země, právní řád své země a svou zemi.

V nedávném rozhovoru pro Lidové noviny Viktor Orbán říká: „Evropa rezignovala na vybudování obranné linie na svých hranicích. Místo toho, aby urychleně uvolnila síly a peníze na bezpečí svých občanů, nesmyslně se toho dožaduje Turků. Tím sama sebe pasovala do role žebráků.“ Můžete prosím tento názor okomentovat?

Evropa nerezignovala na vybudování obranné linie na svých hranicích. Evropa rezignovala na sebe samu. Evropa, a především západní Evropa, ztratila schopnost nazírat na realitu. Chová se stejně jako dívenka, která sní o tom, že pro ni přijede princ na bílém koni, se kterým bude žít šťastně až do smrti, stejně jako mladík, který je přesvědčen, že na něj čeká Zlatovláska s útlým pasem, nadry dmoucími se a též jej bude milovat a obdivovat až do smrti... Evropa sama sebe nepasovala do role žebráků, to byl pan Orbán ještě velmi jemný, pasovala se do role kuřat, která čekají, až budou v drůbežárně dekapitovány, zavěšeny za pařáty, oškubány, vyvrhnuty a posléze zdebužirovány. Nepochybují o tom, že pan Erdoğan této absurdní žádosti západoevropských politických reprezentací vyhoví.

Ještě jednu věc bych dodala: bezpečí se nezajišťuje zbraněmi, respektive jenom zbraněmi, to se zajišťuje právem, právními nástroji a vynucováním si dodržování práva. Jestliže Evropská unie žádá zabezpečení své bezpečnosti od Turecka, pak zároveň žádá, aby tak Turecko učinilo pomocí svého právního řádu... ten je na cestě k islámskému právu šaría. Takže pakliže něco chceme po Turecku, přestaňme studovat rozhodnutí Soudu Evropské unie a Evropského soudu pro lidská práva a začněme studovat fatwy...

Rusko bylo po svém angažmá na východní Ukrajině a anexi Krymu v postavení jakéhosi vydědence. Zdá se, že se tato situace letos poněkud změnila. Souhlasíte?

No... nevím... Spíše bych to přerámovala takto: Evropská unie považovala Rusko za vydědence. A co na to Rusko? Rusko půjde vždy svou cestou. Někdy si, pravda, na řadu desetiletí zajde tak, jak si zašlo s komunismem, ale posléze se zase vrátí na svou svébytnou cestu. Pocit vydědectví Ruska není, paradoxně, pocitem Ruska samotného, protože ono se vztahuje pouze samo k sobě, nepotřebuje sebezpotvrzení od Evropské unie... Spíš bych to řekla tak, že Evropské unii došel dech. Nejdříve se jí ale zatraceně nepodařila „akce Ukrajina“, potom rozvrat s „migranty“... přitom společné mají obě „akce“ jedno: naprostou neschopnost čelit realitě a vidět ji takovou, jaká je... Paradoxně to může dopadnout tak, že to bude Rusko, které se stane strážcem evropských hodnot, zrazených západní Evropou... a to bez ohledu na anexi Krymu, na občanskou válku na východě Ukrajiny, na angažmá Ruska na Ukrajině. A ti, kteří v západní Evropě procitají ze svého barbínovsko-habermasovského snu, najednou začínají zjišťovat, že pravoslavný chrám je pořád o moc lepší než mešita...

Jak moc ovlivní globální vývoj výsledky, ale i průběh a předvolební kampaň prezidentských voleb ve Spojených státech amerických? Může vyhrát Donald Trump?

To skutečně nevím... Zodpovědět na tuto otázku by mohl jen věstec s křišťálovou koulí. Jistá věc je, že do prezidentských voleb se stane ještě spousta věcí a každá z nich může být tím bodem zlomu, po jehož objevení může být vše jinak... Vítězství

Donalda Trumpa osobně vnímám jako poslední šanci na záchranu Ameriky takové, jakou jsme ji měli rádi a k jaké jsme vzhlíželi. Musím ovšem říci, že i když Donaldu Trumpovi fandím, mám mezi republikány ještě dva další oblíbence: Bena Carsona, neurochirurga z nemocnice Johna Hopkinse a také mám velmi obdobné názory se senátorem Marcem Rubiem. Oba bych považovala za velký přínos pro USA i pro svět, kdyby byli zvoleni. Zato jsem opravdu přesvědčena, že dost bylo Bushů a kteréhokoliv kandidáta od Demokratů považují za katastrofu, s výjimkou Hillary Clintonové: tu bych považovala za celosvětovou pohromu.

Kdo se stal z vašeho pohledu nejvýraznější figurou české politické scény a proč? Do jaké míry splnil očekávání, anebo naopak zklamal prezident Miloš Zeman, Andrej Babiš, Bohuslav Sobotka, Miroslav Kalousek?

Česká politika nemá výrazné figury. Nemá vůbec žádné figury. Má pouze plastové figuríny. Vezmu to tedy podle vašeho seznamu:

S Milošem Zemanem se znám osobně od roku 1990 a po celou dobu spolu významně nesouhlasíme asi tak v 98% pohledů na politiku. Nesouhlasím s ním i nadále, možná je těch procent trošku méně – ale opravdu jen trošku. Z naší „squadry azúry“ je však jediný, komu zbylo alespoň jakési sepětí s národem a jakési instinkty ke vnímání reality. V současné době mi ho je opravdu líto, protože i on musí ztrácet jednu iluzi za druhou. Třeba celou dobu svého politického působení prosazoval přijetí eura. Má ale dostatečnou sebereflexi k tomu, aby například od této své ideje odstoupil. Což musí bolet.

Andrej Babiš je člověk, kterého neznám a kterého bych nikdy netoužila poznat. Osobám jako je on se vyhýbám. Nemohou být přínosem vůbec pro nikoho, dokonce ani pro sebe samotného. Chápu, že z hlediska práva pan Babiš nebyl spolupracovníkem StB. Když si však vezmu jeho projevy, názory, chování, lidi, kterými se obklopuje, je celkem jasné, že on skutečně nebyl SPOLUPRACOVNÍKEM StB. On byl její SOUČÁSTÍ. Je to zřejmé z každého jeho slova a pohledu. Vůbec, ale vůbec, nechápu lidi, že se dali opít tímhle... koblihářem.

Bohuslav Sobotka – a to je, prosím vás, kdo... aha, to je ten pán, který má za šéfporadce Vladimíra Špidlu, což je ten, který říkal, že „zdroje jsou...“ Je mi líto, ale identifikace názorů pana Bohuslava Sobotky je pod moje rozlišovací schopnosti – a nedomnívám se, že je chyba na mojí straně.

Miroslav Kalousek – tvůrce strategií politické strany jako podnikatelského projektu, předobraz Věcí veřejných. Jojo, i já jsem mu nalitla a důvěřivě jsem si myslela, že by se TOP 09 mohla vrátit k ideám pravicové a přitom na humanismu postavené politiky. Jojo, takový blb jsem byla... Částečně mne ospravedlňuje, že takových pomýlenců, jako jsem byla já, bylo vícero. Myslím, že pan Kalousek by se měl přestat zajímat o politiku a věnovat se tomu, v čem je opravdu nejlepší: vedení výtahářské firmy. To mu fakt jde.

Jaká je vaše prognóza budoucího vývoje Evropy v roce 2016? Poradíme si s migrační krizí nebo se nakonec staneme obětí džihádu a evropská civilizace nastoupí cestu k postupnému zániku a spácháme sebevraždu, jak varují někteří analytici?

Žádná migrační krize neexistuje. Existuje dobývání Evropy nenásilnou cestou za její vlastní vydatné pomoci.

Nepochybuji o záměru muslimského světa kolonizovat Evropu. Zapomněli však na to, že Evropa si v průběhu minulého století naočkovala velmi účinnou profylaxi: přežila fašismus, nacismus a komunismus – islám je jen další odpornost, která se zjevuje na evropské scéně. Evropa si bezesporu poradí i s ním, i když, opět, za cenu nesmírných obětí. Čekají nás velmi, velmi krušné časy. Ovšem nepochybuji o tom, že výsledkem těchto krušných časů bude přesně to, co islám nyní ordinuje Evropě: totiž jeho úplné a naprosté zničení jako odporné ideologie, předstírající, že je náboženstvím. Islám je proti lidství, je dokonce i proti Bohu, a proto bude stejně jako předchozí nelidské ideologie poražen. Bohužel, v boji za naše vítězství jsme ještě ani nezačali, zatím jsme totiž nezačali ve skutečnosti ani s našimi prohrami, které budou, bohužel, nezbytné. Jestli začátkem našich proher a tedy i začátkem vítězství Evropy bude rok 2016 nebo až roky následující, nevím. Vím pouze jedno: čekají nás těžké časy.

Zaplatili jste členské příspěvky nebo předplatné Věstníku \$25?

EVROPA: Uprchlická tsunami a konec pravolevé politiky

Neviditelný pes 7. 1. 2016 Luděk Frýbort

Už jsem si zvykl, že hlasatelé korektnostní politiky, postrádající skutečných argumentů, utloukají své oponenty slovními nálepkami. Nechceš maširovat, jak my kážeme? Jsi populist, rasista, pravicový extremist, xenofob, islámofob, popřípadě fašista. No dobře. Býval jsem za oněch časů reakcionář, kontrarevoluční živel, obdivovatel zahánvajícího Západu a mnoho jiného, i toho populistu už nějak na hřbetě unesu. Co ale má v tom výběru co dělat ten pravicový extremist? Nebo extremist možná, proč ale zrovna pravicový? Snad abychom přesněji určili, co je pravicovost a co jí naopak není, neboť jak vidno, mnohá hlava politická v tom ohledu tápe.

Představme si měrnou lať označenou ryskami od nuly do sta, přičemž na nulový konec postavme absolutní pravicovost, na rysku s číslem 100 stejně krajní levicovost. Než v té úvaze pokročíme dál, vylučme, co na měrnou lať nepatří, leda z povrchnosti: zpolitizovaný nacionalismus, jakkoli bývá z povrchnosti řazen na pravý konec názorového spektra, stejně jako zpolitizované náboženství. Rovněž tak má postavení na měrné lati málo jiné podstaty než materiální; hodnoty duchovní v tomto hokynářství nabízeny nejsou, byť i bylo něco takového rádo předstíráno. S tímto vymezením můžeme postoupit dál.

Levicový extremist (neboť jde opravdu o extrém, běžný občanský názor se pohybuje někde mezi ryskami 20 a 80) je názoru, že veškeren společenský produkt má být navršen na jednu hromadu a z ní pak spravedlivě rozdělen mezi všechny, ať se na jeho tvorbě podíleli více, méně či vůbec nijak. Extremista pravicový má naopak za to, že společenský produkt náleží tomu, kdo jej vytvořil, snad jen po odvodu daní na nejnutnější, ale opravdu jen nejnutnější veřejné účely. Zkráceně lze pravicový postoj vyjádřit větou *Umím se postarat o sebe sám*, levicový *Státe, postarej se o mě*. Nebo ještě jinak, jest levicovost výrazem ducha kolektivistického, pravicovost individualistického. Sám bych se blížil spíš zásadám pravicovým; poučen peripetiemi dosti proměnlivého života, pokládám všechno rozdělování, přerozdělování a erární poskytování za sud beze dna, z něž spodem vypadne sotva polovina toho, co se do něj vrchem nasype. Avšak ponechme každému, k čemu srdce jeho tíhne, jen když nebude nositele nesouhlasného názoru hned strkat mezi fašouny a málemže hitlerovce, jak se v přítomném čase děje u nás v Německu.

Čímž se chtě nechtě dostáváme k těm malérům s uprchlíky, největšímu karambolu od pádu Říše římské a snad od samého počátku dějin. Neboť zánikem Říma se středisko západní civilizace jen přeneslo o pár set mil k severozápadu, nabylo nové dynamiky a rozvíjelo se dál. Dnes... nechci být přemrštěně pesimistický, ani ale malovat budoucnost na růžovo; má-li jít všechno jako dosud, může být západní civilizaci přinejmenším na půdě Evropy dřív nebo později – ale spíš dřív – konec. Může, ne musí; naštěstí se začíná projevat, že evropská veřejnost není takové stádo mezků, jaké lze vést na oprati, kam je oportunistickým politikům a spanilomyslným krasoduchům libo. I vyčkejme časů příštích, byť i nedoufám, že bychom se mohli vrátit ke stavu před počátkem uprchlické invaze; tu možnost jsme si nechali protéci mezi prsty.

Jedna velmi závažná a řekl bych pozitivní změna se, nicméně, stala: pravolevé schéma, základní předpoklad politiky od samých počátků moderní demokracie, pozbývá svého významu. Politici profesionálové, toť se ví, k pravolevé lati lnou jak přilepení nevědouce, k čemu by tu jinak byli; řadovému občanu je však čím dál víc puténka, nabízí-li mu kdo víc sociálních výdobytků zleva nebo zprava. Nejpozději od onoho zářijového dne, kdy kancléřka Merkelová otevřela dokořán brány nekontrolovanému přílivu běženců ze všech koutů Blízkého východu a severnější Afriky, je jeho hlavní starostí, zůstane-li mu zachován jeho dosavadní způsob života, jež by se přece jen nerad vzdával, třeba i z pohnutek nejslechetnějších. Zvláště když vysoce převážný díl uprchlického tsunami pochází z končin, jejichž obyčej je určován ideologií islámu. Pravím ideologii, nikoli náboženstvím, na kterýžto aspekt bývá celý problém z povrchnosti či neznalosti zužován; jest islám ucelenou soustavou náboženských, ale také právních, mravních, politických, etických a společenských příkazů, vesměs v rozporu se vším, co si pod týmiž pojmy představujeme u nás v Evropě.

Rád potvrdím, že muslimové v jejich vlastních zemích – a že jsem jich procoural dost od Maroka po Indonésii – jsou vesměs lidé milí, přátelští, neúchylně poctiví, k cizinci

zdvořile tolerantní, není-li cizinec takový mezek, aby se zapletl do hovorů o náboženství nebo dokonce, nedej Alláh, o židech a Izraeli. Islámsky motivovaná společnost je ale malér, matka všech malérů. Což se projeví, jakmile se její příslušníci v touze po lepším životě přemístí mimo svou sídelní oblast: první generace ještě bývá – neříkám, že vždy je – vděčná za ten kus existenční příležitosti, jak jej skýtá západní hospodářský systém. Nejpozději v třetí generaci však převáží negativní stránky islámské výchovy; místo zdvořilé tolerance nastupuje pohrdavost, z ní dalším postupem nespokojenost a pocit krivdy. Jak to, že my, jimž Alláh svěřil věčnou pravdu v celé, dále již nezměnitelné úplnosti, musíme vzít zavděk s tím, co odpadne od stolu nevěřících? Nemáme snad také právo na vysoké příjmy, prostorné byty a vše ostatní, v čem si medí starousedlíci? No, nedivme se: souvislost mezi prací a příjmem není zcela zřejmá ani mnohému člověku západnímu, v podmínkách svobodného rozhodování vyrostlému; což teprve lidem z krajů, kde tvůrcem a zároveň poskytovatelem všeho jest Bůh. A protože Bůh nemůže chybovat, jen sama taková myšlenka je poukázkou na oheň pekelný, jest nasnadě, že rozdíl mezi skrovným živobytím v uprchlické ubytovně a blahobytem těch pěkných vilek kolem dokola je dílem zlomyslnosti nevěřících, kteří by nás, muslimy, mohli připustit k témuž, ale nechťejí. Pro ilustraci uveďme zmínku proběhnuvší nedávno německými internetovými novinami (ač také oficiální, jsou přece jen o hodný kus odvázanější než papírové). V kterémsi uprchlickém táboře vyhlásila skupina mladých muslimů hladovku: raději že zemřou, než by se spokojili s almužnou nějakých tří nebo čtyř set eur. Dva tisíce žádáme, provolávali, stejné dva tisíce, jaký je mzdový průměr v téhle zemi!

Ach jo. A to jsme, obávám se, teprve na začátku celé patálie. Dá se očekávat, že dalším přílivem nezvaných hostí porostou jak jejich nároky a nespokojenost, tak i dožranost domácího lidu. Kam a k čemu ta kombinace povede, nechci nebo se spíš bojím předvídat; téměř jisté však je, že hlavním, ne-li jediným tématem politiky bude právě tento rozpor. Bezpochyby nezůstává utajen ani dosavadním držitelům moci, kteří nejsou tak hloupí, jak vypadají; i pokoušejí se uklidnit vření ve společnosti po vrchnostensku: vytěsňováním nepohodlných názorů, zamlčováním skutečností nebo lakováním narůžovo, zásahy do tiskové svobody nemajícími daleko do censury, nevybíravou útočností, štitivými odsudky. Tím ovšem zmíněné vření spíš podněcují, než aby je zklidnili, i je se nač těšit. Nemýlím-li se příliš, respekt před orgány státu, už takhle nalomený, poklesne ještě hloub, příkop mezi vládci a ovládanými se rozevře k nepřekročitelnosti, a setrvá-li politická kasta i nadále ve své bohorovné znehybnělosti, snadno se rozhodování o věcech veřejných přenesou ze sálů vládních na ulici se všemi představitelnými i nepředstavitelnými následky, Netvrdím nezlomně, že to tak musí přijít, ale může.

Leda by se ještě předtím přihodilo něco podstatného, i když mě nenapadá, co by to mělo být. Spolkové volby se mají konat až napřesrok, a třebaže jediná strana mající v programu obranu civilizačních hodnot týden od týdne sílí, stěží dosáhne takové popularity jako jí podobná hnutí ve Francii, Nizozemí, Dánsku a jinde. Nu, zanechme prognostiky. Co jediné lze téměř s jistotou předpovědět, je zánik tradičního pravo-levého folkloru a s tím související pokles významu partají. A jelikož se v dosavadním systému demokracie rovná vládě partají, je možno soudit na další a možná definitivní úpadek této už tak dost oškubané slepičky.

Nicméně, jakkoli nechci propadat nemístnému optimismu, myslitelný je i opak. Demokracie vyproštěná ze svěrací kazajky partajního handrkování, demokracie vrácená svému účelu, jímž nejsou kariéry politických profesionálů, nýbrž účast celé společnosti na rozhodování o věcech veřejných, myšlení ne od voleb k volbám, ale na dlouhé úseky času budoucího, demokracie programů a osobností... to, povím vám, by vůbec nebylo špatné. A je-li, jak už naznačeno, nejvyšším zájmem znepokojeného občana zachování jeho životního způsobu a kulturních norem, také k tomu cíli by se dalo směřovat příměji a odvázněji, bez partajně taktických tanečků. Zajisté je uprchlická tsunami průšvih, ba megaprůšvih; skrývá však v sobě i možnost obnovy. Demokracie i veškerý Západ jí má urgentně zapotřebí.

Na závěr ještě pár poznámek. Málokdo jde politicko-korektní věrčuše tak na nervy jako uherský premiér Viktor M. Orbán, což je mi znamením, že je to muž moudrý a předvídavý. Dovolím si však nesouhlasit s jeho výrokem, dle něž uprchlická patálie není problém evropský, nýbrž pouze německý. V této chvíli možná. V delším časovém rozměru... nelze svrhnout do rybníka skálu, aby se vlny nerozšířily k břehům i přes

ně, je-li skála dost velká. Německý rybník je navzdory kancléřčinu „my to zvládneme“ plný až po okraj, i je jen přirozené, že se vlny začnou přelévat jinam. Nejprve do blahobytnějších končin Evropy, jelikož však je blahobyt v přímém rozporu s následky uprchlického přívalu, je nutno počítat s tím, že se přesměruje i do zemí pokládaných dosud za méně atraktivní. I bylo by možná rozumnější nestavět tsunami hráze každý kolem svého dvorečku, ale vytvořit hráz společnou. Základ by zde už byl: východoevropské země s jejich zkušeností totality a netoužící tudíž o zopakování v jiné podobě. K tomu odpadají od korektnostního bloku jeden po druhém i západoevropské státy, a jak tak sledují dění u nás v Německu, už se kýve židlička pod samotnou paní Merkelovou. Opatrně sice, ale zřetelně se od ní odtahují i její nejvěrnější a ramena rostou odpůrcům; i nepokládám za vyloučené, že než se rok s rokem sejde, bude merkelismu konec, německému i všemu ostatnímu. Výsledkem by pak mohla být opravdu Evropská unie, ale změněná, ohlávky levicového liberalismu zbavená, svého existenčního zájmu si vědomá, již by tón a směr neudávali povýšenečtí krasoduchové, nýbrž názor občanský, většinový, jak se na demokracii sluší. Ještě není vše ztraceno, jak se může zdát při pohledu na ten bohapustý galimatyáš, ještě zbývá naděje, jen je třeba v sobě najít síly a schopnosti západnímu člověku vlastní, ale zasuté pod nánosem módních pověr.

Hannover, 4. ledna 2016

VZPOMÍNKA: Den holocaustu jako memento

Neviditelný pes

1. 2. 2016 *Tomáš Vodvářka*

27. leden byl v roce 2005 zvolen Valným shromážděním OSN jako připomínka události, jež nemá v lidských dějinách obdoby.

Tento den byl v roce 1945 osvobozen Rudou armádou koncentrační tábor Osvětim – Březinka, kde vojáci našli 7 tisíc žijících lidských bytostí. I přesto, že již během války se objevovaly informace o pekle na zemi, teprve nyní bylo možné tuto dle Martina Bubera „otevřenou ránu v řádu lidského bytí“ spatřit na vlastní oči. Nikdo již nikdy přesně nespočítá, kolik lidí zde bylo usmrceno, neboť převážná většina příchozích byla ihned po příjezdu zbavena života v plynových komorách bez jakékoli registrace.

Drtivá část zavražděných byli Židé. Příslušníci národa, kteří jsou z iracionálních důvodů pronásledováni více jak 3 tisíce let, národa, který chtěl vyhubit již egyptský faraon. Příslušníci národa, kteří přes malý počet tvořili a doposud tvoří dějiny světa, kteří jsou podepsáni pod množstvím objevů, pomáhající všem lidem bez rozdílu. Bylo a je mezi nimi mnoho nositelů Nobelových cen ve všech možných oborech, mnoho skvělých skladatelů a interpretů, významných filosofů a myslitelů.

Židovský filosof Emil Fackenstein jednou prohlásil, že je třeba k 613 přikázání doplnit ještě jedno. A to zní: „Nedovoliš Hitlerovi posmrtně zvítězit tím, že zanikne židovská kultura“.

V Ostravě dne 26. ledna vystoupil mužský vokální soubor Noach, který se věnuje interpretaci písní zejména chasidských Židů. V jeho úvodu řekl jeho vedoucí doc. Tomáš Novotný větu, v níž je zhuťněn obsah smyslu Dne holocaustu. Prohlásil, že soubor zpívá hebrejské písně místo těch, kteří je zpívat nemohou, neboť jejich dědové neměli to štěstí, aby unikli ze soukolí nacistické vražedné mašinerie.

Jednou z emocionálně nejsilnějších skladeb zazněla píseň Ani maamin. Tato píseň vznikla ve vagónu jednoho z transportů, směřujících do Osvětimi. Jejím autorem je rabi Ariel David Fastag, který ji začal zpívat mezi svými spoluvězni. Ti po počátečních rozpacích se postupně přidávali a rabi prohlásil, že dá část svého podílu na věčnosti tomu, kdo píseň dopraví do Jeruzaléma. Nabídl se dva mladí chlapci, kteří prorazili strop vagónu a vyskočili. Jeden se zabil, ale druhému se podařilo po mnoha útrapách tento nápěv a slova dopravit do věčného města, takže nám zůstal zachován. V této písni se říká „Pevně věřím v příchod Mesiáše. A i když se svým příchodem otálí, budu ho čekat každý den“.

Den holocaustu není jen jakýmsi vzpomínkovým aktem. Je připomínkou systémového selhávání toho, čemu jsme si navykli říkat moderní civilizace. Dokladem jsou

prohlášení některých současných vůdců států, že je třeba zničit Izrael jako stát a vyhladit Židy. Dokladem je stále silící evropský antisemitismus, asymetrické posuzování situace na Předním východě a v neposlední řadě i tichá podpora těch, kteří by rádi šli v Hitlerových stopách.

Vážení zahraniční Češi, milí přátelé,

po dvouleté přestávce připravujeme konferenci „Krajané a problém identity“, která se bude konat v nové budově Národního muzea ve dnech 28. – 30. září 2016. Jak název napovídá, budeme se věnovat tomu, co pod identitou rozumíme a jak ji v podmínkách krajanských komunit udržovat.

První dva dny budou jednací, třetí den bude věnován návštěvám pražských muzeí a pamětihodností. Konference má i svůj rozměr společenský a tak budeme rádi, když si naplánujete cestu do Prahy a naše setkání navštívíte.

Partnery konference jsou Ministerstvo zahraničních věcí ČR a Národní muzeum, dále Český rozhlas, Senát a Národní archiv ČR. Souběžně s konferencí v Praze proběhne Krajanský festival, jehož se zúčastní krajanské hudební a taneční soubory z řady zemí.

Program konference najdete na www.zahranicnicesi.com. Budeme jej průběžně aktualizovat. Zaregistrujte se prosím co nejdříve, nejpozději do konce srpna, na info@zahranicicesi.com nebo na adrese MKVZČ, K Zahrádkám 1289, 15500 Praha 5, Česká republika.

Těšíme se setkání s vámi v Praze.

Za Mezinárodní koordinační výbor zahraničních Čechů

Miroslav Krupička

Open on Thursday, Friday and
Saturday Evenings.

Serving Czech Specials and Tap
Beer.

Velkopopovický Kozel

Follow us on Facebook

www.skartas.com

2/10-18 Orchard Rd, Brookvale

Hádankový koutek

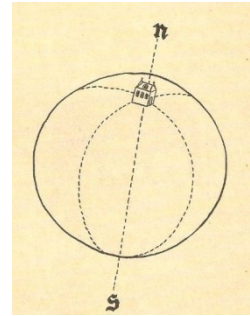
Pan **Richard Toman** pochopitelně správně vyřešil mou jedinou hádanku z prosincového Věstníku.

1. Due South House

All four façades of the same house face due south.
How is this possible?

Solution: The house is located at the **North Pole**.

Sure you wouldn't build a house there, but...

Dnešní hádanky:

Všechny tři nové hádanky jsou opět z knihy **Fabrice Mazza "Enigma"**, kterou mi kdysi tak štědře věnoval pan **Richard Toman**. Nebýt té jeho knihy, tak jsem to už dávno vzdala... Také někdy shledávám velmi těžkým dostat staré problémy i jejich řešení spolu s novými problémy na jednu stránku. Dnes pochopitelně mám místa spousty, leč budete mi musít v budoucnosti odpustit, když vynechám znění předchozích problémů kvůli nedostatku místa...

1. Who loses, wins...

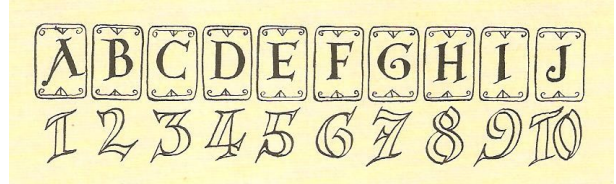
At a tournament, there is a tie between two knights. To decide between them, the king says to them: **"See the tower rising over the horizon? The one whose horse arrives last at the tower will win the tournament."**

With these words, both knights run to the stables, mount a horse and head towards the tower at a great gallop!

How can we explain the knights' apparently illogical behaviour?

2. Thought Detector

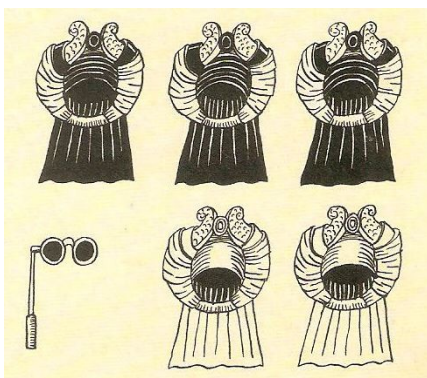
Choose a number between 1 and 10. Multiply it by 2. Add 8. Divide the result by 2. Finally, subtract from this number the number you chose at the beginning and find the letter that corresponds to the resulting number in the list of cards to your right.

Now think of a country whose name begins with this letter. Then think of a large animal whose name begins with the second letter of the name of the country. I bet I know what animal you chose...

3. Headpiece

In a room without light there are three black headpieces and two white headpieces. Three ladies of the court are sent into the room, the last one being blind. Each takes a random headpiece and puts it on her head without looking at it. The two remaining headpieces are removed.

The candles are lit and each lady is asked whether she is able to guess the colour of her headpiece.

The first lady looks at the two others and says: **"No."**

The second lady also looks at the two others and answers: **"No."**

The third lady, although blind, answers: **"Yes."**

How does this blind lady guess the colour of her headpiece?

Maria Daňková
MariaDankova@gmail.com
Tel: (02) 9939 1031
Mob: 0448 893 788

*Viktor Ponrepo, vlastním jménem Dismas Šlambor (6. 6. 1858 – 4. 12. 1926)
byl český průkopník kinematografie, majitel prvního stálého
kina v Praze v domě U modré štiky v Karlově ulici.*

KINO PONREPO – SOKOLSKÝ NÁRODNÍ DŮM SYDNEY

Představení se obvykle konají každou třetí neděli v měsíci v sokolském Národním domě v prvním patře 16 Grattan Crescent, Frenchs Forest v 14.00 hodin.

Neděle 13/3/2016 v 14.00 hodin:

CÍSAŘŮV PEKAŘ A PEKAŘŮV CÍSAŘ

Historická veselohra o císaři Rudolfovi II., pekaři Matějovi a legendárním Golemovi. Tento příběh neodpovídá přesně historické pravdě, ale je zato nadmíru poučný. Příběh filmu nás zavádí do Prahy na císařský dvůr Rudolfa II. Císaře však víc než vladaření zajímá umění, krásné ženy a alchymistická dílna. Ze všeho nejvíc touží objevit elixír mládí a najít legendárního Golema. Zatímco se věnuje svým zálibám, nejvyšší dvořané v čele s komořím Langem se spojí s Rudolfovým bratrem Matyášem, který usiluje o jeho trůn. Díky nechtěné změně se úlohy vladaře ujme pekař Matěj Kotrba, který je císaři velmi podobný, jen je o 25 let mladší. Ten si poradí s proradnými dvořany, vydá užitečná nařízení a Golemovu sílu využije pro blaho všech. **Režie:** Martin Frič. **Hrají:** Jan Werich, Marie Vášová, Nataša Gollová, Bohuš Záhorský, Jiří Plachý st., Zdeněk Štěpánek, František Filipovský, František Černý, Václav Trégl, Vladimír Leraus, Miloš Nedbal, Bohuš Hradil, František Holar, Vladimír Řepa, Lubomír Lipský st., Theodor Pištěk, Bohumil Bezouška, Felix le Breux, Josef Kemr, Fanda Mrázek a jiní.

Neděle 3/4/2016 v 14.00 hodin:

SMRT KRÁSNOU SRNCŮ

Spisovatel Ota Pavel nenapodobitelným způsobem popsal život své smíšené židovsko-české rodiny v předválečných a válečných letech. Karel Kachyňa se těchto překrásných povídek chopil a ve vlastním scénáři ke svému snímku je pospojoval v souvislé dějové pásmo. Výsledkem je působivý film, v němž se prolínají události úsměvné i vážné. Ota Pavel vtělil své dětství do postavy malého kluka přezdívaného Prdelka. V prosluněném kraji poblíž Berounky ho tatínek a „strejda“ Prošek učí rybařit, chlapec se také dozvídá ledacos důležitějšího o životě. Pak přijdou tragické chvíle okupace a rodina má náhle starostí až nad hlavu... **Režie:** Martin Frič. **Hrají:** Karel Heřmánek, Rudolf Hrušínský, Jiří Krampol, Lubor Tokoš, Marta Vančurová, Jiří Strach, Miroslav Walter, Dana Vlková, Ladislav Potměšil, Oldřich Vlach, Milan Riehs, Jan Přeučil, Ladislav Trojan, Ivan Vyskočil, Zdeněk Dítě a jiní.

Fandím Viktorovi Orbánovi, on v podstate chráni Európu.

Rudolf Schuster prehovoril nielen o migrantoch, ale aj o zákulisí slovenskej politiky

28. 9. 2015 www.parlamentnelisty.sk

ROZHOVOR

(Dokončení)

Ako sa vám ako prezidentovi spolupracovalo s premiérom Mikulášom Dzurindom, pretože vaše názorové nezhody sa po počiatočnom porozumení časom dost prehľbovali?

Musím povedať, že v zahraničnej politike sme nemali rozpor, boli sme jednotní. Mojim cieľom bolo vtedy obrusovať hrany medzi koalíciou a opozíciou a keď som začal napríklad podporovať opozíciu vo veciach, kde mali pravdu, tak ma koalícia nepochopila a vyhlásila, že podporujem opozíciu. Keď začal Miki (Dzurinda – pozn. autora) presadzovať svojich ľudí do rôznych funkcií, keď som sa dozvedel, že tajná služba SIS dávala jemu obsiahlejšie správy ako mne, hoci som bol najvyšší veliteľ ozbrojených síl v štáte, vtedy som sa bránil a začal som to kritizovať. Určite som nemohol podporovať privatizáciu plynární SPP ani Slovenských elektrární a ďalších strategických podnikov. Dodnes som presvedčený, že vtedy urobila koalícia životnú chybu. Ani Slovenskú sporiteľňu sme nemuseli privatizovať, rovnako ako telekomunikácie. To boli všetko strategické podniky, ktoré vtedy napríklad ani Česi neprivatizovali a mohli sme sa aj vtedy jeden od druhého v tomto učiť. Mali sme vtedy jedného ministra financií (Ivan Mikloš – pozn. autora), ktorý vyhlásil: „Štát je zlý hospodár.“ Zle ale bolo podľa mňa to, akí ľudia v tých štátnych podnikoch boli a ako ich vláda kontrolovala. Keby bol štát zlý hospodár, tak ani v Anglicku, Francúzsku či Nemecku by neboli dodnes fungujúce štátne podniky.

Ako s odstupom času hodnotíte vaše pôsobenie v politike? Boli ste predsedom slovenského parlamentu, veľvyslancom v Kanade, primátorom Košíc aj prezidentom štátu. Čo by ste dnes urobili inak a naopak, na čo ste hrdý?

To je naozaj iba teoretická otázka, lebo poznám svoju povahu, som pomerne tvrdohlavý Kozorožec a možno teraz poviem, že by som isté veci už tak nerobil, ale mohol by som sa dopustiť niektorých chýb. Čiže to ľutujem, nikto ale nie je bez chýb, teda ani ja. Možno som bol niekedy až príliš tvrdý aj na iných, aj na seba. Moja manželka ma volala „Emil – Robot“, to vyjadrovalo v podstate všetko. Večer som prišiel domov, chvíľu som si oddýchol a už som bol vo svojom svete záľub – písal som detektívky, strihal filmy. To som ale ja. Ťažko by som na tom niečo zmenil. Najviac som si ale vážil tesne po nežnej revolúcii – a to by som určite nemenil – keď sme boli s Milanom Čičom v rozhodujúcich funkciách predsedu parlamentu a premiéra, ako sme to celé zvládli. Mohlo sa to tu totiž pokojne vyvíjať aj inak. Mohlo sa tu aj strieľať, pretože milície boli vyzbrojené, Štátna bezpečnosť aj vojsko boli pripravení. My dvaja sme to ale všetko tlmili, pretože sme chceli, aby bol prechod od starého režimu k novému pokojný. Mám z toho teda dobrý pocit, že sme boli vtedy v správnom čase na správnom mieste.

O INÝCH POLITIKOCH

Ako sa vám spolupracovalo s Václavom Havlom a neskôr s Václavom Klausom počas vašej prezidentúry ako s partnermi z najbližšej krajiny?

S prezidentom Václavom Havlom sa mi spolupracovalo veľmi dobre, často sme sa radili, mali sme veľmi podobné názory. Na medzinárodné rokovania sme chodili skoorinovaní, hodnotím to len a len dobre. Boli sme priatelia, bol u mňa doma, ja u neho, tykali sme si aj s jeho manželkou Dagmar. Vážim si ho, v revolučných časoch krotil vášne proti mne a keď sa presvedčil, že nie som žiadna stará štruktúra, tak mi často vyjadril aj podporu. Nemôžem na neho spomínať v zlom. Václav Klaus je trochu iná figúra. On je veľmi svojský, nie je vôbec hlúpy, no každý sme nejaký. Ak si niečo zaumieni, nepopustí, bude to obhajovať do posledného dychu. V niektorých veciach sme mohli rozhodovať aj inak, no nemôžem si na neho sťažovať, aj keď sme boli dosť rozdielni. Napríklad keď sme sa stretli v Košiciach prezidenti V4, mali sme spoločné komuniké, vtedy vyhlásil: „Ja som to vtedy síce podpísal, ale mám na to trochu iný názor.“ Napriek tomu si ho vážim, vie si budovať medzinárodné renomé, hoci v niektorých prípadoch sú jeho vyhlásenia rozporuplné, ale konzistentné. Je to jeho štýl – na princípe rozporov ide dopredu.

Ako hodnotíte Miloša Zemana a Andreja Kisku?

Nebudem ich charakterizovať. Miloša Zemana poznám a vážim si ho, môže každý hovoriť o ňom, čo chce. On má niekedy také invektívy, ktoré možno ani nie sú tak myslené, ako vyznievajú, ale je to múdry človek. Robil som s ním v Nadácii Michaila Gorbačova, spoločne sme vystupovali v Maďarsku či v Taliansku. Musím povedať, že si na neho spomínam iba v dobrom, je svojský, sledoval som jeho kampaň a dokonca som ho v nej aj podporil. Niekedy sa možno zdá, že ide až príliš „za hranu“, do vecí, ktoré by nemal možno hodnotiť, ale podľa mňa si to môže dovoliť. Treba ho brať takého, aký je, ale rozhodne má medzinárodnú autoritu, o čom som sa osobne presvedčil. Je odvážny a treba si na neho iba zvyknúť, preto si ho vážim. Andreja Kisku veľmi nepoznám, neviem ho preto podrobnejšie hodnotiť. Myslím si, že dostal veľkú šancu. Na jednej strane má výhodu tom, že nebol v politike, na druhej strane je to ale aj nevýhoda, lebo si musí nechať radiť a je rozdiel, ak v politike môžem reagovať priamo ako už veci znalý politik a iné je, ak reaguje cez rady svojich poradcov. Časom sa ale predsa len ukáže, či sa viac prikláňa napravo alebo naľavo, a myslím si, že sa to už aj ukazuje. Vyšiel totiž z podnikateľského prostredia. Osobne mu fandím, zvolili si ho ľudia priamo a teraz je to už len na ňom.

UTEČENCI, KVÓTY A ISLAMSKÝ ŠTÁT

Podme k súčasnosti: Európa sa zmieta v obrovskom probléme príchodu utečencov. Kde podľa vás vznikol tento problém? Kde je jeho podhubie? Je na vine iba Islamský štát?

Myslím si, že toto sú už všetko iba následky. Všetko to podľa mňa začalo tým, že sme sa príliš začali miešať do arabského sveta, pričom sme ho vôbec dobre nepochopili. Neboli sme pripravení do neho vstupovať a nemali sme do neho len tak vstúpiť. Začalo to Irakom, keď sme verili, že sú tam chemické zbrane, no tie sa napríklad dodnes nenašli. Potom to pokračovalo Líbyou, najprv sa objímať s Kaddáfim, potom ho zabiť. Podobne je to aj so Sýriou. Tam som bol osobne, doniesol som odtiaľ aj nejaké posolstvo, prostredníctvom ZDF to bude zverejnené, konkrétne to ale zatiaľ neprezerám, o čo ide. Myslím si, že sme zašli príďaleko a následky nesieme takmer výhradne my v Európe. USA sú ďaleko, svoje hranice si uzavrujú a ak tam niekto príde, tak ho odtiaľ aj pošlú späť. Ale to, čo sa deje v Európe, je niečo celkom iné. Sme v tom nevinne, hoci sme s USA spojenci, nemôžeme sa teda z toho vynímať, lebo sme to vtedy podporovali, no nebolo to veľmi šťastné. Mnohé krajiny, ktoré v minulosti išli príkladom k prisťahovalcom, ako Veľká Británia, Francúzsko či Nemecko, prišli teraz na to, že zašli tiež príďaleko a mali to včas zastaviť. Teda viac kontrolovať, viac selektovať, sprísniť výber. Pretože teraz medzi utečencami môže byť hocikto. Môže tam byť nakazený človek, môže tam byť schovaný terorista, môže to byť ktokoľvek. Myslím si, že právom sa bojíme. Páči sa mi napríklad Viktor Orbán, sme osobní priatelia, uznávam ho a pomáham pri zlepšovaní našich vzťahov s Maďarskom. To málokto vie, dosť sa spolu radíme a fandím mu. On v podstate chráni Európu. To isté by mali urobiť aj Taliani.

Kto podľa vás teda vlastne uteká?

To sa pýtam aj ja. Sú to tí utečenci? Sú to tí, čo najviac potrebujú pomoc? Čo sú najviac utláčaní? Kto to kontroluje? Alebo sú to tí, čo majú peniaze, čo podplácajú prevádzateľov a vlastne ten poctivý človek, ktorého by sme tu možno aj radi prijali, ten zostáva doma. Prídu sem teda len špekulanti, nebezpečné živly, samozrejme, česť výnimkám, možno aj podnikatelia. Lenže ako ich rozoznáme? Rozhodne to podľa mňa nie sú tí, ktorí by pomoc najviac potrebovali. Tí by sa určite skôr asimilovali, lebo by si vážili, že dostali novú šancu na život. Veď sa pozrite, ako sa mnohí správajú, čoho sú schopní. Koľko peňazí majú so sebou... Toto nevyrieši žiadne rozdelenie kvót pre jednotlivé štáty, čím viac ich budeme rozdeľovať, tým viac ich sem pribudne a dospejeme nakoniec k tomu, že každý z nás bude mať jedného suseda utečenca.

Kvóty teda nie sú riešením. Existuje aj nejaké iné?

To určite nie je správne riešenie, to je iba rozmnoženie problému do väčších rozmerov. Referencie sa totiž rýchlo šíria a keď sa dozvedia tí, čo ešte neutekali, že ich už nevrátia naspäť, tak utečú a ich príchod sa ešte zvýši. Tam bol pokoj v tom arabskom svete. Prečo im my chceme vnucovať našu demokraciu, na ktorú nie sú zvyknutí? Ani Rusko nebolo pripravené, USA má tiež svoje problémy, v 60. rokoch mali sami veľké problémy s černochoďmi a my sme boli kde? Zavádzať „princípy

demokracie“ do arabského sveta silou, kde je celkom iná tradícia, náboženstvo, tam je podhubie utečencov.

UKRAJINA, KRYM A RUSKO

Ako vnímate súčasný konflikt a vývoj na Ukrajine? Má túto situácia podľa vás východisko a aké? Vznikol tento konflikt ako dôsledok Krymu, pre snahu Ukrajiny stať sa členom NATO či EÚ, alebo sú príčiny niekde inde?

Myslím si, že skutočné príčiny sú niekde inde, ale aj v tom, že sa včas neriešili. Bolo potrebné nájsť kompromis aj s Ruskom, ale tlačiť sa s NATO na ruskú hranicu nepovažujem za správne. Pretože čím sme viac na hrane, tým je nebezpečnejšie, aký požiar vznikne.

A akú úlohu zohral Krym?

Myslím si, že keby boli dali Krymu pokoj, keby platili ďalej za tú vojenskú základňu, na ktorej som kedysi bol ešte s prezidentom Leonidom Kučmom, Rusi by ho boli udržiavali. Vieme z histórie ako to bolo – Nikita Chruščov dal dar v podobe Krymu Ukrajine, no v skutočnosti nikdy nedal dar slobodnej Ukrajine, ale sovietskej Ukrajine ešte počas Sovietskeho zväzu. Povedzme to teda nahlas, že to je pravda. Keby bola Ukrajina samostatná, nikdy by nebol Krym jej súčasťou. Rusi boli predsa ochotní platiť za vojenskú základňu, dal by som tomu pokoj a nemuselo sa to takto vystupňovať. Aj my ako členovia NATO sme nemali Ukrajinu tlačiť do členstva ani k nám, ani sa netlačiť k ruskej hranici. To vyvoláva napätie, ktoré iba ohrozuje svetový mier. Ak sa totiž niečo také začne, stačí, ak sa tam nájde nejaký nezodpovedný veliteľ a z nevinnej veci môže byť naozaj vážny problém.

Vy ste boli aj v minulosti známy svojim pozitívnym vzťahom k Ukrajine, najmä počas prezidentúry už spomínaného Leonida Kučmu. Kedy začal mať Kyjev problémy? Vieme, že ekonomicky to tam už dlhšie nie je dobré, politicky je teraz krajina prakticky paralyzovaná. Aké východisko vidíte?

Teraz dochádza na moje slová a doceňuje sa to, čo som oceňoval už vtedy, keď som Kučmu podporoval. Radil som mu vtedy orientovať sa trochu aj smerom k NATO a k EÚ, hoci ho kritizovali, že nie je demokrat, bol priamo zvoleným prezidentom, mal silný mandát voličov. Vyčítali mu vtedy aj kauzu okolo Juščenka, čo nebola pravda. Kučma ale vedel jedno: Ukrajina sa nemôže ponáhľať do EÚ ani do NATO bez toho, aby sa aj s Ruskom neudržali vzťahy na istej úrovni. Rešpektoval to vtedy aj Putin, rovnako ako rešpektoval Kučmu. Keď nás prijímali do NATO, bolo to vtedy v sobotu a v pondelok o dva dni som letel na Ukrajinu, tak nás za to kritizovali aj ukrajinskí novinári. Pýtal som sa ešte vtedy pred odletom nášho veľvyslanca v USA Martina Bútoru aj amerického veľvyslanca na Slovensku Ronalda Weisera, či mám letieť na Ukrajinu. Povedali mi, že tam treba ísť, treba s nimi pracovať. Novinári nech si hovoria svoje. Naopak, treba budovať dobré susedské vzťahy, lebo keď sa odizolujeme, nezíska na tom nikto.

Ako hodnotíte súčasnú politiku Ruska a špeciálne postavenie Vladimíra Putina v nej? Jednak smerom k Ukrajine a jednak smerom k Európe a svetu? Pre Slovensko aj Česko je to stále významný ekonomický partner najmä v dodávkach ropy a zemného plynu, rovnako ako pre EÚ. Sú sankcie voči Rusku správne?

Myslím si, že sankcie nespĺnili svoj účel. Putin si sankciami iba upevnil svoje postavenie, hoci ekonomicky si Rusko určite pohoršilo. My sme ale iné východisko, ako sa pridať k sankciám, nemali, lebo ani kvôli Ukrajine nezačneme nejakú vojnu. Ekonomicky sme to uhrali, ale keď sa pozeráme na účinnosť sankcií, nie sú adekvátne. Keď teraz vidím ničieť potraviny, to už sa ide naozaj do extrémov a nakoniec to celé nespĺní svoj účel. Myslím si, že s Rusmi si treba sadnúť za iný rokovací stôl, lebo keď sa nezastaví to krviprelievanie na Ukrajine, teda keď sa čo najskôr nevyrieši kritická situácia najmä vo východnej časti Ukrajiny pri hraniciach s Ruskom, dovedy nemožno hovoriť o nejakom mieri. Stále sa tam strieľa, umierajú tam desiatky nevinných civilistov, jedna strana obviňuje druhú, tak možno by mal prísť niekto tretí. Tak, aby aj vlk bol sýty, aj ovca zostala celá. Obe strany sú ješitné, no musíme si uvedomiť, že Putin je predstaviteľ veľmoci a my ich nesmieme odohnať do lona Číny, hoci sa to už začína rysovať. Upozorňoval som na to už skôr, že tu hrozí spojenie Číny s Ruskom, no a neviem, či chceme nové rozdelenie sveta či nové zbrojenie s atómovými zbraňami. Treba preto hľadať cesty, aby sme na spoluprácu získali tak Čínu, ako aj Rusko. Treba hľadať riešenie, možno čas hrá teraz viac pre

nás ako pre nich, len musíme byť trpezliví. Tí, ktorí boli horliví a zaviedli sankcie zo dňa na deň, to nie je riešenie. Rusko vždy bolo a aj zostane svetovým partnerom pre USA, pre Čínu, pre EÚ aj pre iných.

Môže byť cestou zmierenia sa USA, Ruska a EÚ aj súčasná hrozba Islamského štátu?

Islamský štát je v súčasnosti zjednocujúci, ale aj rozdeľujúci prvok. Dôsledok je ale v nás, my sme to celé začali tým, že sme sa začali „starat“ do arabského sveta. Zrejme by nebol dnes ani Islamský štát, keby nebol Irak, Líbya, Sýria alebo Jemen. Vezmime si napríklad Sýriu. My teraz musíme prijať utečencov zo Sýrie, lebo vojna tam evidentne je. A treba hľadať riešenie. A zasa je to aj Rusko, ktoré zohráva dôležitú úlohu, preto treba hľadať kompromisy. Dnes chce každý „vyhrať“, no nevyhráva v skutočnosti nikto. Keď sa vojna už raz začala, tak možno vyhrať jednotlivé bitky, ale nikdy nie celú vojnu. Sú to všetko taktické bitky, ktoré chce vyhrávať jedna aj druhá strana a navonok si takto prikláňa na svoju stranu verejnú mienku. Prišiel ale čas prestať bojovať z pozície sily, treba rokovať a nájsť kompromisy. Keď sa teda vrátim k Ukrajine, treba tam prestať strieľať, nájsť kompromisy a som presvedčený, že východná Ukrajina bude naďalej ukrajinská, Krym sa už nevráti, tým som si istý, ale základom mieru je teraz naozaj východná Ukrajina. Aby tam boli slobodné voľby a aby sa prestalo strieľať, samozrejme, už s inými právomocami ako doteraz.

GRÉCKO, EÚ, V4

Je podľa správne, že EÚ zachraňuje Grécko a jeho zotrvanie nielen v eurozóne, ale aj v EÚ? Čo by mohol znamenať odchod Grécka z EÚ?

Grécko zašlo príďaleko, no dnes je situácia taká, že už ani nie politici, ale veritelia rozhodujú o jeho ďalšom osude. A kto sú to tí veritelia? Z akých krajín? Keď toto vieme, tak vieme aj to, kto a prečo sa koho tak zastáva. My sme vedľajší hráči, hoci tam tiež máme svoje peniaze, ale hlavní hráči sú vo Francúzsku, Nemecku či vo Veľkej Británii. Ekonomicky sa to tam prakticky zosypalo a či by sa vrátili k svojej mene alebo by zostalo euro, tak by museli súhlasiť s podmienkami, ktoré im EÚ určila. Keby Grécko vystúpilo z eurozóny, prípadne aj z EÚ, bolo by to len dočasné. Tak či tak by sa totiž raz vrátili, pretože súčasný stav je iba odrazom momentálnej politickej situácie. Sľúbili v minulosti to, čo nevedeli splniť, k moci sa tam dostali sily, ktoré to budú mať teraz ťažké, no s nimi hlavne grécki obyčajní ľudia.

Je podľa vás EÚ v kríze? Vidieť tu totiž aj elitárske snahy niektorých krajín, najmä Francúzska, o vytvorenie tzv. prvej a druhej ligy EÚ. Je to správne? Nemôže to ohroziť stabilitu EÚ?

Také tendencie boli aj v minulosti a určite aj budú. Ak sa to oficiálne neprezentuje, tak neoficiálne to v EÚ takto pôsobí a funguje. Tí silní budú vždy chcieť mať vedúcu úlohu najmä v ekonomike. Nemecko, Francúzsko a Veľká Británia vždy boli nepísanými lídrami. Navyše Briti chcú teraz toto postavenie využiť aj na referendum o zotrvaní v EU, čo si ale myslím, že neprejde. Briti mali vždy bližšie k USA ako k nám Európanom, to je nepísané pravidlo, ale škoda by ich bolo. Na druhej strane by sme ale my, ako menšie krajiny, mali oveľa bližšie spolupracovať. Veď si vezmite takú V4 – aký je to potenciál. Už sme boli tak blízko k veľmi úzkej spolupráci a stále sa nájde niečo, prečo to nejde. Možno je to aj obmenou politikov, tí noví možno zmýšľajú trochu inak. V medzinárodnom kontexte by sme nemali hľadiť na to, kto v ktorom štáte, napríklad aj vo V4, prišiel sprava či zľava, tam by mala byť smerom navonok jednota. Dnes je taká doba, že V4 má silu a pomerne veľké slovo iba ako celok. Žiaľ, nevyužívame to, lebo sa nevieme zjednotiť.

Pomerne málo spolupracujeme s Poliakmi, ktorí sú veľkí lobisti, lídri V4 a vo svete majú aj iné postavenie ako my. Je to chyba, že nevyužívame ich potenciál?

Keď bol prezidentom Aleksander Kwaśniewski, videl som ho v akcii u prezidentov Clintona či Busha, videl som, aké má silné postavenie a slovo. Všade vo svete ho akceptovali a brali vážne aj preto, že jednak bol perfektne jazykovo vybavený, jednak bol mimoriadne inteligentný a hoci bol za minulého režimu za Jaruzelského ministrom športu a mládeže, bol to jednoznačne doteraz najlepší poľský prezident. On bol už vtedy jeden veľký advokát Slovenska, pomáhal mi zoznámiť sa s Bushom, Clintonom, so Schröderom. Nepopieram, že aj Lech Wałęsa, jeho predchodca, zohral

významnú úlohu pri prechode zo starého režimu k demokracii, ale z medzinárodného hľadiska, keď to mám hodnotiť ako štátnika, tak Kwaśniewski bol najlepší a mali by sme nadviazať na tých 5 rokov, kedy som s ním ako prezident mal možnosť spolupracovať. Aj V4 by dnes bola inde.

Mimoriadne čínorodý ste však okrem politiky už roky aj inak. Fotograf, kameraman, dokumentarista, cestovateľ, množstvo kníh – prózy, detektívky, televízne scenáre, rozhlasové scenáre, iné literárne diela, cestopisy. Ako to všetko stíhate? Brazília, Kamčatka, Aljaška, Špicbergy, južný pól...

To sú pre mňa vyslovene koničky, pri nich vlastne odpočívam. Zatiaľ som vydal okolo 50 kníh, odkedy nie som prezidentom, tak som stíhol vydať knihy z každej mojej cesty, teda o Islande, Grónsku, o severnom póle, o Brazílii dokonca 5 kníh aj v portugalčine a angličtine, Aljaška, Kamčatka, Čukotka, južný pól, najnovšie budem písať o Špicbergoch, odkiaľ som sa pred pár dňami vrátil. Z každej tejto časti sveta sú knihy aj dokumentárne filmy. Nezarábam na tom, dávam to zadarmo, nemám sponzora, knihy dávam do knižníc, čiže to nie je biznis, je to môj koníček. Bol som kedysi členom Zväzu spisovateľov, Česi ma dokonca najviac ocenili, dvakrát som dostal Cenu Egonu Erwina Kische, Cenu Ivanova; to si veľmi vážim, lebo českí spisovatelia majú prísne kritériá. Dostal som tiež ocenenie za rukopis Ultimátum ako najlepšia próza roku 1990 o udalostiach po novembri '89 v slovenskej politike. Tiež som dostal Cenu Vojtecha Zamarovského. To sú iba dôkazy, že to nerobím najhoršie ani v tom inom odbore. Detektívky už nepíšem, lebo tie mi zverejňovali v Prahe vo vydavateľstve Naše vojsko a v edícii Magnet. Napísal som monografie o významných slovenských výtvarníkoch: Fabínim, Bubánovi, Zmetákovi, román o VSŽ „V znamení zvona“. Cestopisy sa mi píšu trochu ľahšie, napísal som aj divadelnú hru Bocatius, viaceré inscenácie. To všetko sú moje koničky, ktoré pestujem v nočných hodinách.

LETEM SVĚTEM

Polygon z října minulého roku je v jejím úvodním slově předznamenán paní redaktorkou Danou Kratochvílovou těmito slovy: „Nakonec z mailové pošty na odlehčení. Není pravda, že Česká republika odmítá přijímat uprchlíky. Naopak, přijmeme s radostí každého pracovitého Němce, Holanďana, Švéda, Rakušana či Francouze, kteří budou před náporom emigrantů utíkat ze svých zemí.“ Paní redaktorka ty perly dovede vybírat mistrně a s humorem, jen co je pravda – nemyslíte? Jí také vděčíme za přípravu seznamu událostí v měsících srpnu a září minulého roku, které pokládá za důležité nebo zajímavé pro Českou republiku nebo pro Čechy vůbec. Z toho bych především rád upozornil na oslavu devadesáti let trvání státního hřebčince v moravském Tlumačově, k němuž došlo devátého srpna, a to již i proto, že z Tlumačova pocházel i někdejší prominent v Sydney usedlých Baťovců pan Buršík. Ten vždycky rád poukazoval na to, že jeden z oněch tlumačovských hřebců byl modelem při vytváření sochy Jana Žižky na pražském Vítkově... A protože tu sklárnu v Nížboru u Berouna už dlouho znám, padla mi do oka i zmínka paní redaktorky o jejím konkursu osmadvacátého srpna minulého roku. Dále stojí za zmínku i to, že 14. září minulého roku se Česká republika dobrovolně zavázala k přijetí 1100 uprchlíků na dva roky. Ať uprchlí či jen odešli za velmi podstatnou úplatu šíbrům za lepším v Evropě, je dobře, že Češi ten jejich pobyt v republice omezují na dva roky. Myslíte, že tam opravdu ty dvě léta vydrží – nebo se vytratí do sousedního Německa, do ráje vysněného arabskými blouznivci? – Jiří Abrahám si ve své reminiscenci o problémech uprchlíků stěžuje: „Podstatné je, že přesto, že už od pádu komunistického režimu uplynulo čtvrt století, nikdo z těch, kteří nesou zodpovědnost, nebyl dosud ani vyslechnut, natož obžalován a odsouzen.“ Možná, že se opravdu mýlím – ale nebyla tehdy podmínkou Gorbačova danou Reaganovi k uvolnění kremelského chomoutu, že nesmí docházet k retribucím? – V článku „Stěhování národů“ se Václav Mader zmiňuje o situaci kdysi vytvořené v roce 1999 v hroutící se Jugoslávii, kdy americké letectvo, bez vyhlášení války a bez souhlasu OSN bombardovalo po několik měsíců vojenské i civilní objekty v Bělehradě. Kromě toho též upozorňuje na proces zalidnění prastaré části Srbska, Kosova, albánskými mohamedány. Jak víme, Kosovo je dnes většinou obydleno přistěhovalými mohamedány. Mader ukončuje svou úvahu

tvrzením, že dnes Evropě zbývají jen dvě alternativy. Buď se účinně ohradit proti přílivu uprchlíků, nebo se nechat jimi převálcovat. Slyšme, slyšme! Jiný názor vyjadřuje Peter Žaloudek ve stati Evropa na křižovatce, kde praví: „Stydím se za to, že jsem příslušníkem někdejšího Československa, které se natolik zahlédlo samo do sebe, že je mu nouze a bída jiných už úplně lhostejná.“ K tomu bych dodal – aj tak sa môže! Je přece mnoho druhů sebevražd! – Na druhé straně Luděk Frýbort, autor několika velmi pozoruhodných příspěvků v tomto čísle, vyjadřuje názor zcela opačný, a to v článku „Běh k propasti aneb Do roka a do dne“, jehož obsah stojí za pečlivou úvahou. – Nejsem si nijak jist, jakou úlohu sehraje článek Jana Schneidera „Autoportréty“ o francouzském básníkovi Arturu Rimbaudovi v nPolygonu, přestože si francouzské literatury velmi vážím. – Jak už to bývá, nelze než poručit bujnému peru prrr! Mělo by referovat o mnoha a mnoha dalších příspěvcích – a je jich nemálo, i několik australských bonbonků mezi nimi. Leč prrr je prrr. Je a není. Protože přece jen nemohu opominout vzpomínku Milana Šimáčka k výročí narozenin generála Aloise Eliáše, ruského legionáře a protektorátního předsedy vlády, narozeného v září 1890 a Němci popraveného v roce 1942 za heydrichiádu. Polygon uveřejňuje jeho fotografii – byl to štramák každým coulem! A hrdina.

Ještě k dalšímu říjnovém čísle **Vídeňských Svobodných Novin**. Hned na úvodní stránce v dlouhém pojednání na pokračování se Stanislava Kučerová z Brna zabývá událostmi provázejícími vznik Československa v roce 1918. Cituje též první slova T. G. Masaryka pronesená jím bezprostředně po návratu ze zahraničí: „Věřím i já Bohu, že po přejití vichřic hněvu, hříchy našimi na hlavy naše uvedeného, vláda věcí Tvých k Tobě se zase navrátí, o lide český.“ – Na druhé stránce nalézáme několik velmi zdařilých snímků ze sokolského župního volejbalového utkání ve sportovní hale v XI vídeňském okrese ve Florian Hedorferstrasse. Na třetí stránce nám padá do oka velice vhodné vyjádření T. G. Masaryka o tom, že „Vzdělání není pouhým nashromážděním jednotlivých vědomostí, jako není těstem mouka, voda, sůl, kvasnice atd. dohromady naházené.“ Na sedmé stránce narazíme na podnětnou úvahu Veroniky Janýrové o tom, proč je účelné vychovávat děti mnohojazyčně – a její slova bych několikrát podtrhnul! – Uvažte, prosím, že ještě zbývá dosti času na návštěvu maturitního reprezentačního plesu v Parkhotelu Schoenbrunn ve Vídni XIII pátého března. Jen kdybych já byl tím dvacátníkem... V prvním listopadovém čísle pokračuje Stanislava Kučerová ve svých úvahách provázejících vznik Československa, a v posledním odstavci praví, mimo jiné: „...Nelze ustavičně reagovat na nepřetržitý proud dílčích desinformací, který se valí z medií, jen aby kompromitovaly, zpochybnily a znevážily všechno, co v našich národních dějinách cítíme, čeho si vážíme, co milujeme...“. K tomu bych dodal, že k tomu znevažování již také přispívá tendence Slováků vznik Československa prakticky zatracovat, nebo alespoň zcela ignorovat... Je naprosto samozřejmé, že tyto vídeňské noviny přímo hýří pozoruhodnostmi, je však bohužel nutno brko odložit a věnovat se i jiným publikacím!

Opravdu nevím, jak se mi sem teď v lednu na stůl připletl červencový **Krajanský list** queenslandského Československého klubu z minulého roku, vycházející jako měsíčník. Samozřejmě, že nemá stránky očíslované, ale hostí na titulní stránce snímek několika roztomilých malých návštěvníků „Školičky českého jazyka při Čs. Klubu v Brisbane“ – s paní či slečnou učitelkou.

Také říjnové číslo časopisu **American Sokol** je ve znamení založení Sokola v Americe. Hned na titulní stránce je upozornění na konání patričních oslav oné události. Samozřejmě – dnes už ty oslavy v USA pominuly, leč přečteme si zde alespoň pár vět starostky v jejím “Presidential address”: “We are all really excited about bringing everyone together this November to celebrate our 150th Anniversary... We are so grateful to the American Friends of the Czech Republic and the Ministry of Foreign Affairs for making this happen to us...” Žel Bohu, dnes se už píše rok 2016, a na účast na amerických oslavách je pozdě...

Lze si ověřit, a to v angličtině a hned na druhé stránce říjnového/listopadového vydání časopisu **Beseda**, že to je publikace of “The Czechoslovak Association of Canberra and Region Inc., patroned by the Hon. Margaret Reid OA (former Senator of Canberra)”. Musím ovšem přiznat, že jsem si – já nepořádník! – tohoto honosného podtitulku nikdy dříve nepovšimnul, a dokonce ani nezaznamenal, že vlastně jde o společnost československou – ano, je to Czechoslovak Australian Association! Ne,

že by mi to bylo nějak proti mysli... Titulní stránka tohoto čísla je sytě barevná s obrázkem jistého kostelíka s modrou střechou obklopeného budovami se střechami červenými, a ve srovnání s naším střízlivě nebarevným Věstníkem je to hotová záplava barev! Leč vysvětlení k oné první stránce nalézáme na stránce šesté, z pera autora Jiřího Stočilase. Hledíme na Poutní kostel na Zelené Hoře sv. Jana Nepomuckého poblíže Žďáru nad Sázavou, a můžeme se na této další a potom i na následné stránce potěšit i několika snímky onoho objektu... V tomto čísle Besedy nalézáme i celou řadu jiných zajímavostí, spolu s několika stránkami pro děti – že by to byla Besídka? – a s dvěma obrovitými „klasickými“ křížovkami. Nu, naši Canberáci se dovedou vytáhnout, jen co je pravda!

Nu a je tu na stole i další pestře oděná titulní stránka Letního/Zimního **Čechoaustralana** s odvážným tvrzením, že „Česko-slovenský krajanský festival v Melbourne je dnes označován za největší galerii české a slovenské kultury na jižní polokouli“. Asi tomu tak bude, protože paní redaktorka Semenová nehovořívá jen tak do větru. Referát o oné pozoruhodné události, Vodafestu, podává na třetí stránce Lenka Allenová. Autorka neopomíjí uvést, že malé návštěvníky přišly navštívit i známé pohádkové postavičky jako Ferda Mravenec, Maková panenka, Motýl Emanuel a Vodník. Na přiloženém snímku shledáme i nejvyšší postavy slovenského a českého diplomatického sboru v Austrálii! – Paní šéfredaktorka sama si vyhradila místo ku své úvodní úvaze až na třetí stránce pod titulkem „Na přelomu“. Vyzývá k důkladnému zamyšlení nad problémy teroru a současných vln emigrantů – „emigrantů“? – ze Středního východu do Evropy... Jako syna ruského legionáře mne zaujalo čtení článku Dany Broumové pod titulem „Nejmladší legionář“, kde pojednává o osudech svého vlastního otce během jeho pouti Sibiří přes Ural do Vladivostoku na cestě domů. Protože bolševici se zasloužili o téměř úplné vymýcení znalosti mladých generací o československých legiích, nelze tyto řádky neuvítat s potěšením. Leč nastoje! Po těchto řádcích následuje na dalších dvou stránkách vzpomínka Aleny Klímové-Brejchové na osudy jejího otce, rovněž ruského legionáře – neméně dojmavé povídání to je. Kdo ví, třeba i paní šéfredaktorka sama si jednou zavzpomíná... Neméně pozoruhodné jsou řádky Miloše Ondráška o dnešní funkci latiny jako dorozumivacího jazyka vzdělanců mnoha uplynulých staletí. Vivat academia! Vivant professores! ... Rozepsali se v tomto čísle opět manželé Reichovi, Jana v článku „Přátelé jsou jako hvězdy“ a Zdeněk pod titulem „Myšák“. Prolétneme i výňatkem z knihy Karla Čapka „Hovory s TGM“, a ve své konečné úvaze se Barbara Semenová zabývá kritickým rozbohem dobového televizního seriálu „První republika“. Avšak poslyšte – toto číslo Čechoaustralana uzavírají verše básně Hany Gerzaničové, dnes opět žijící v rodné Plzni: „Vlast žije v nás“, a dovoluji si zde citovat poslední sloku: Po moři duše myšlenky jdou – jak vlny jedna za druhou – a marně do útesů život bije – nezničí vlast, ta dál v nás žije!... Amen.

Českým krajanským tiskem se opět s radostí a potěšením probíral *Bořek Šindler*

LIDSKÉ OSUDY (11)

Miroslav Badin

Poněvadž naše cesty byly moc nebezpečné, vždycky jsme si brali průvodce z tohoto kraje a někdy i oslíky. Zde jsem poznal jak je osel moudré zvíře, jak se lidé mýlí, když neschopného člověka nazývají oslem. Na oslíku jsme procházeli ve skalách nad bezednými propastmi, cesty, po kterých bych se pěšky neodvážil jít: po nich mě oslík převáděl. Báł jsem se otevřít oči, aby mě pohled do hloubky nestrhl i s oslíkem. Svůj život jsem zde svěřoval do oslíkova pudu sebezachování a on opatrně našlapoval krok za krokem dopředu. Stávalo se, že jsme museli přenocovat v té divočině. Našli jsme si vyvýšené místo, poněvadž kočkovité šelmy na svoji kořist nikdy neskáčou do vrchu. Místo jsme řádně prohlédli, aby na něm nebyly díry, ve kterých by se mohl skrývat škorpión, falang nebo had. Pak se odházely všechny volné ležící kameny a místo, kde jsme hodlali přespat, se obložilo chlupatým, z beraní vlny upleteným provazem. Přes takový provaz škorpión, falang ani had nepřelezou. Každý poutník v těch krajích měl takový provaz úplně namotaný kolem své hlavy ve vidě klobouku. Tak jsme se učili poznávat zákony pouště. Mnohému jsme se naučili od polodivokých obyvatel, kteří měli právě pro ten svůj kraj celoživotní zkušenosti, nabyté nepsanými zákony, jež se předávaly od otce na syna, od matky na dceru. Tyto zákony platily pouze pro jejich

kraj, pro to, co je obklopovalo.

Raději jsme však na noc zůstávali v aulu, v některé salaši, zde nazývané sakla, pokryté obyčejně nějakou trávou nebo loupanou kamennou břidlicí. V ní na jedné straně bývali v noci ovce, koza a oslíci, na druhé straně bydlela rodina a uprostřed pod dírou ve středu bylo malé ohniště, na kterém se vařilo a dokola obědvalo. Otvorem ve střeše odcházel kouř a špatný vzduch ze sakly. Okna zde nebyla; u otvoru ve zdi, který sloužil za dveře do sakly obyčejně visela nějaká cínovka a před vchodem leželo vždy několik psů. Byli to hlídači a strážci před dravou zvěří. Dle muslimského zákona majitel nikdy nesměl odmítnout nocleh příchozímu. Tam se říkalo, že host, chudý nebo bohatý je poslán Bohem a s hostem se musí rozdělit o skromné jídlo. Zde jsem prožil mnoho neuvěřitelných překvapení. Jednou ráno, když jsem se probudil, ze sakly už byli všichni venku, jen u vyhaslého ohniště seděl asi pětiletý hoch a vyjídal z hliněné misky kyselé mléko. Vidím, že ze střechy se rychle spouští velký, pruhovaný had, o kterém jsem věděl, že je prudce jedovatý. Přemýšlím, co mám dělat, při ruce nic nemám. Had se rychle plazil k hochovi a jedl s ním z jeho misky kyselé mléko. Hoch ho odstrkoval, ale on se nedal odbýt. Hoch chytl hada za záhlaví, namočil mu čumák do kyselého mléka a pak ho olízal. Nevěděl jsem si rady. Křikl jsem. Na mé volání vběhla jeho máma a za ní ostatní. Když viděli ten obraz a můj zděšený výraz, dali se do smíchu. Pak mi vše vysvětlili. Byl to jejich domácí had a domácímú on neublíží. Had je chrání před vším zlým. Chytá myši, požívá škorpióny a falangy a cizího hada nepustí do sakly. Je strážcem rodiny, ale já se k němu moc přibližovat nesmím, podle čichu pozná, že jsem cizí. Podobný jev jsem viděl ještě mnohokrát na jiných místech, ale už mě to nepřekvapovalo.

Byli jsme v jednom kurdsském kraji. Přicházeli jsme do jednoho okresu, kde nás průvodce poučoval, že přicházíme k poklonníkům ďábla. Je to sekta, která patří sice k muslimům, ale kromě boha na nebi uctívá též ďábla. Jsou to docela dobří lidé, ale mají svoje zvláštní učení a zákony, které i my musíme ctít, chceme-li klidně a šťastně mezi nimi žít. Nesmíme před nimi plivat na zem. Jejich učení říká: „Žiješ celý život na zemi, bůh je v nebesích nad tebou a opatruje tě, ale po smrti na věčnost jdeš pod zem a tam vládne ďábel „Šejtan“ a toho si musíš předcházet už teď, nesmíš ho urážet. On ti to neodpustí. Na plivání a jiné nečistoty jsou vyhrazena jiná místa, u Šejtana vyprošená a Šejtanem vykázaná.

Když jsme vešli do aulu, hned na první pohled bylo vidět, že je zde jiná kultura. Jejich usedlosti byly uspořádané a čisté. Nikde se nepovalovala nečistota, vše bylo uklizené. Jejich salaše byly obílené zevnitř i zvenku. Ohniště uvnitř byla upravená z kamene. Lidé dost čistí. Velmi mnoho lidí mělo světlé vlasy a modré oči, pevný charakter; byli hrdého a bojovného ducha. Je to úplně jiný národ. Jsou to potomci zadního voje Árijců, již nemohli a neměli dost síly, aby pokračovali v cestě v těžko průchodném hornatém terénu, když Árijci táhli asi v 17. století před Kristem z Indie do Evropy. Kurdský kraj se rozprostírá při severozápadní hranici Iránu, severovýchodní části Iráku a jihovýchodní části Turecka. Kurdská rasa obývá oblast divokých hor těchto tří států a nechtějí přijmout jejich autoritu, žijí svým způsobem a kočovné kmeny volně přecházejí ze státu do státu a nedbají jejich nařízení. Ten kraj je pokryt vysokými, divokými horami. Není žádná určitá hranice, která by byla strážena pohraniční stráží. Kurdové se živí hlavně chovem ovcí a mnohé jejich kmeny ještě dodnes provozují kočovný způsob života. Zachovali si svoji divokost a jsou mezi nimi i tací, co se živí loupežemi. Mají svoji vlastní kulturu, jsou sice muslimové, ale dělí se na mnoho sekt, každá z nich má své vlastní rituály. Mladý muž si musí ženu ukrást. Velmi často kradou u jiných národů. Nejvíce na to doplácí Arméni, mezi kterými je mnoho hezkých žen, a ty bývají kořistí divokých Kurdů. Ač je ten kraj velmi bohatý na minerály, dlouho jsme tam nezůstali, za dva dny jsme spěchali zpět. Ve svých domech jsou velmi pohostinní, ale když host od nich odchází, nikdy si není jist, zda snad majitele nebo někoho z rodiny něčím neurazil. Stává se, že tu, v divokých horách byl někdo zákeřně zabit a nikdo se nikdy o něm nic nedověděl. Stávalo se to pro urážku jeho cti nebo pro věc, která se Kurdovi líbila. Život zde neměl cenu. Proto jsme raději chodili mezi Persy. Obzvláště na severních svazích Elborzu, pokrytých pralesy, žili lidé měkkého, přívětivého charakteru. Rádi pohostili poutníka, rádi s ním porozprávěli. I když v lesích bylo mnoho nebezpečných šelem a medvědů, přece jsme se tu cítili bezpečněji.

Průvodci nás vždy poučovali, jak se máme chovat při útoku každého zvířete. Každé

zvíře má své zvláštní zvyky, které člověk, žijící v jejich prostředí musí dobře znát, aby mohl mezi nimi žít. Tam domorodec chodí na tygra s metrovou palicí, na konci zatěžkanou sukem nebo kořenem. Tygr nebo barasu, když skáče na kořist, vždy zavře oči. V ten moment musí člověk uskočit na metr stranou, a když šelma doskočí na zem, napadený ji praští palicí po hlavě a sám uskočí dál, než se zvíře probere a znovu skočí. Napadený provádí tentýž čin tak dlouho, než zvíře utluče. S medvědem se provádí jiná hra. Medvěd nikdy neublíží mrtvému, ač je stejně zuřivý jako tygr. Má však měkčí povahu a spíše se nechá vychovat, ochočit a vycvičit. Před medvědem se používá jiný způsob obrany. Když se zahlédne medvěd na blízku a není možno mu uniknout, musíš padnout na zem a dělat, že jsi mrtvý. Medvěd přijde k nehybnému, očichá ho, převrátí ho sem a tam a odejde. Někdy ho však vezme na rameno a nese ho do svého doupěte. V tom případě se člověk nesmí nechat odnést do doupěte. Tam by byl jeho konec. Člověk se musí nechat vzít na ramena a nechat se chvíli nést. Pak se musí nenápadně přisunout k jeho uchu, a ze vsí síly křiknout co možná vysokým tónem do ucha. Medvěd vás pustí na zem a sám úlekem padne na zem do mdlob. V tom okamžiku napadený musí dýkou probodnout jeho levý bok. Dýku a pušku má každý, kdo prochází pralesem, při sobě. Když je medvěd od vás dál a nevidí vás, můžete do něho střelit. Medvěd nerad vidí vytékat krev ze svého těla, chce ji zastavit a začíná do rány strkat trávu, listí, aby ji ucpal. Tím ji ještě více rozdirá, až úplně vykrváčí.

Jednoho dne jsme v těch horách dorazili do aulu. Bylo už odpoledne. V aulu vidíme pozdvižení. Lidé v panickém shonu pobíhají a cosi vykřikují. Mnozí z nich mají hole, někteří vidle, ženy pláčí. Bylo vidět, že se zde přihodilo něco hrozného. S nikým se nedalo rozumě promluvit. Každý spěšně odpovídal nesrozumitelnými úryvky vět. Na zápraží jedné salaše jsme zahlédli sedět bělovlasého starce. Zeptali jsme se, co se tu přihodilo. Stařec nám odpověděl, že za jeho života se to stalo už několikrát. U nich za vesnicí ze skály vyvěrá pramen moc chutné studené vody a děvčata si ji ráda nosí k obědu. Dnes tam šlo pro vodu děvče, bylo už nevěstou, zítra měla být svatba, byla nejhezčí ze vsi. Na děvče, jak nabíralo vodu, vyskočil z houští velký medvěd, uchopil ji a unesl do lesa. Teď je celá vesnice na nohou. Chtějí najít doupě medvěda a osvobodit nevěstu. Dohadují se, kterou stranou kdo má jít, a jak mají vyprovokovat medvěda z doupěte ven. Medvěd mívá obyčejně své doupě dobře vystláno mechem. Ze své oběti strhá šaty, boty a svým drsným jazykem jí olizuje paty tak dlouho, až úplně sedře kůži. V takovém stavu jeho vězeň nemůže chodit a tak nemůže utéci. Pak s ní spokojeně žije. Nosí ji různé lesní ovoce i med a dbá toho, aby se jí nohy nezahojily a vězeň neutekl. Stalo se, že dlouho nemohli najít medvědí doupě a vězněná dívka po několik měsíců žila s medvědem. Medvěd je velmi chytré a opatrné zvíře. On obětavě chrání svoji družku a za nic ji nechce vydat zpět, a když už, tak ne živou. Na noc jsme zůstali v salaši toho starce. Byla to moc smutná noc. Skoro všichni muži byli v různých stranách lesa na čekané, ženy uplakané a nikdo neměl náladu na vyprávění. Do rána nebylo nic vypátráno. Když se úplně rozednilo, opouštěli jsme smutnou a uplakanou vesnici. Šli jsme hledat zemské poklady a přírodní zvláštnosti tohoto kraje, kde lidská bytost tak těžce hájí svoje bytí.

Byl krásný den koncem měsíce září. Procházeli jsme východní částí na sever se svažujícího pohoří Elborzu. Pod námi se už prostírala rovina a za ní, asi ve třiceti kilometrové vzdálenosti, bylo vidět modré Kaspické moře. Přicházeli jsme k vesnici. Nad ní se tyčil výběžek skály, na ní bylo něco jako u nás zříceniny hradu, jenže menší. Byl to zvláštní pohled, jaký jsem zde ještě neviděl. Zaujat tak zvláštním okolím, rozhodl jsem se zůstat pro zbytek dne a na jednu noc zde ve vesnici. Našli jsme si nocleh, odložili zbytečné věci a vyšli jsme na procházku. Hlavně však na prohlídku zajímavého kraje. Starších lidí jsem se vyptával na zajímavosti, které se mi zdály býti nevšední. Dověděl jsem se, že na skále co se tyčí nad vesnicí, žil jeden šach (zde kníže), který vládl celému kraji, jenž se jmenuje Mazanderan. Je to již více než sto let, co sem přijeli na mnoha člunech po moři z Ruska zbojní kozáci. Nečekaným útokem dobili hrad. Všechny obyvatele a strážce zabili, vše vyplenili, rozbili a hrad spálili. Na živu zůstala jen nejmladší dcera knížete a tu unesli s sebou. Byla prý moc sličná, krásná. Lidé z vesnice se zachránili útekem do lesa. Ten loupežník se jmenoval Stěnka Rázin. Druhého panovníka do Mazanderanu už šach neposlal. O hrad se nikdo nestaral, a tak v tom deštivém klimatu zříceniny hradu rychle zchátraly.

Zamyslel jsem se. Píseň o donském kozáku, atamanu a zbojníkovi z Volhy je pravdivá, není v ní nic vymyšleno. Příhodilo se vše tak, jak se v písni zpívá. Slýchával jsem ještě v dětství říci, že pohádka je poučení, povídání, ale píseň, to je skutečnost, která se opravdu stala. Vzpomněl jsem si, jak jsem rád poslouchal písně a legendy starých potulných pěvců o časech dávno zašlých, které se předávaly z pokolení na pokolení po staletích a snad i tisíciletích, až došly do našich časů. Jaká škoda, že takoví pěvci za ruské revoluce zmizeli. Těm písním a legendám jsem věřil víc než psaným dějinám a naučným slovníkům psanými profesory za velké peníze pro panovníky tak, aby vyhovovaly vládnoucím kruhům. Ještě jednou jsem se přesvědčil, že jsem měl i v tomto pravdu. Skládám úctu před národními pěvci a vypravěči pověstí. A moc lituji, že tito umělci zanikli.

Na svých poutích Íránem jsem se také podíval do pouště. Uprostřed Íránu je velká, slaná poušť a uprostřed ní se zvedá skupina dost vysokých hor, na které několikrát do roka naprší a roste tam i dost bujná vegetace. Jsou tam též nějaké pramínky pitné vody, žijí tam nějakí pastevci a chovají převážně velbloudy. Od nich mají cennou velbloudí vlnu, mléko i maso a též je používají jako dopravní prostředky. Přes poušť vedou dvě karavanní cesty a křižují se právě na té vyvýšenině. Zde poutníci a velbloudi odpočívají a nabírají sílu a vodu pro další pouť. Oslík pouští nemůže putovat. Zaprvé je moc horko a za druhé, bez vody a krmiva, jako velbloud, několik dní nevydrží. Také má nízká kopyta a ta by se hluboko bořila do kypřého písku. Pro poušť je stvořen velbloud, darmo se mu neříká koráb pouště; s jeho jako papuč širokými chodidly a dlouhýma nohama, vydrží třeba týden v horku bez vody a krmiva. Při odpočinku v horách se spokojí s bodláčím, které jiná domácí zvířata pozřít nemohou. A když přichází v poušti písečná bouře, obrací se zadkem proti směru větru, a aby nebyl zavát pískem, pořád přešlapuje. Vítr v poušti přenáší kopce písku sem a tam. Zdánlivě klidná poušť má v sobě velmi mnoho záludností. Velbloudi zde chodí v dlouhých karavanách jedem za druhým. Vpředu má být starý, zkušený velbloud. On nenese těžký náklad. Jde s hlavou stále nízko skloněnou a bedlivě sleduje karavanní cestičku, jakoby něco hledal. Ano, hledá místa, kam může šlápnout a všichni velbloudi za ním našlapují přesně do jeho šlépějí. V poušti žije malý, asi dvacet pět centimetrů dlouhý had, je písečně zbarven, zarává se v karavanní cestičce do písku, je těžko zpozorovatelný a je hrozně jedovatý. Když na něj velbloud šlápně, had ho uštkne vzadu nad kopytem, kde velbloud má jemnou bezsrstou kůži. Po uštknutí velbloud udělá ještě 4 – 5 kroků a skácí se mrtvý. Po dlouhý čas pak slouží těmto hadům za potravu. Obyčejně na to doplatí některý zadní a mladší velbloud, který nebyl opatrný a nestoupal do šlápot prvního. Po celé délce karavanní cesty jsou vidět velbloudí kostry polozaváté v písku. V poušti jsou též místa tzv. sypkého písku. Když se do něho dostane člověk nebo zvíře, tak v něm tone jako v bažině. Nemůže se z toho dostat, a čím více se pohybuje, tím rychleji jde pod písek, je zatahován stále hlouběji, až ho písek úplně pohltí. Nešťastníka nemůžete jinak zachránit než mu hodit provaz a vytáhnout ho. Jestli se k němu přiblížíte, tonete s ním. Vedoucí velbloud se i takovému místu vyhne. Ale velbloud nemá jen dobrou povahu. Velbloud za svoji trudnou práci žádá od člověka pochopení a slušné zacházení. On je hrozně zlopamětný a mstivý.

Jestli ho nespravedlivě trestáte a bijete, on se vám určitě pomstí, jen vyčká příležitost. Slyšel jsem vypravovat od vedoucích karavan, tak zvaných šalvadarů, jak jeden kupec, jenž převážel na velbloudech zboží, se jednou rozzlobil a zbytečně silně zbil velblouda; ten se rozběsnil tak, že kupec od něj stěží utekl. Byl zachráněn pomocí druhých šalvadarů. Šalvadaři, co dobře znali povahu velbloudů, mu řekli, aby odešel, jinak se mu velbloud určitě pomstí. Kupec opustil karavanu. Velbloud se zdánlivě uklidnil. Za několik roků se stalo, že ta samá karavana převážela tomu kupci zboží. Představte si, že kupec velblouda nepoznal, ale velbloud kupce poznal a zaútočil na něho. Kupec utekl do stanu, velbloud za ním. Rozmetal stan, našel kupce, svalil ho na zem a předními koleny rozdrtil kupci hrudník a přelámal mu kosti. Velblouda nikdo nemohl udržet, až po činu se uklidnil a odešel.

Mnoho jsem slyšel hrozných pověstí o velbloudech, o poušti a vůbec o těžkém bytí v ní, o hornatém vyvýšení uprostřed pouště, o kterém se vyprávěly tajné řeči, že jsou tam v zemi ukrytá zázračná bohatství. Rozhodl jsem se, že se jednou musím o všem přesvědčit sám. Dobře jsem si vše promyslel a udělal jsem plán cesty. Shledal jsem, že bude nejlepší vydat se na hory uprostřed pouště z jižního okraje pouště z města Kermanu, odkud chodí nejvíce karavan napříč pouští. Jednou z jara, pokud ještě

nebylo úmorné horko, letěl jsem letadlem do města Kermanu, z kterého se vždy vypravovaly karavany napříč pouští. Kerman je prastaré město, na které se v dějinách vzpomíná už před dvěma tisíci pětistý lety. Nedaleko od něj na jih se nalézají ložiska mědi. Domorodci v nich primitivním způsobem dobývají měď a ve městě Kermanu jsou téměř všichni řemeslníci mědikovci anebo tkalci znamenitých perských koberců. Za starých časů, ještě před Kristem, Kerman zásoboval měděnými výrobky celý orient a ještě dál. Uprostřed města je dlouhý, krytý bazar a v něm jsou stovky mědikovců. Každý má přidělený kousťáček místa a vytepává různé předměty: kotle, kastroly, džbány a mnoho dalších předmětů. Jsou tam též mistři umělci, kteří vyrábějí ozdobné měděné výrobky. Do tohoto bazaru se odjakživa sjížděli z daleka široka kupci, dováželi svoje zboží a skupovali měděné výrobky a koberce. V jejich výrobním centru bylo tepání tak silné, že člověk neslyšel vlastního slova. Tkaní koberců bylo v soukromých domech roztroušeno po celém Kermanu. Jen obchod s koberci byl soustředěn na bazaru. V každé výrobně koberců byl jeden mistr a čtyři, pět i více tkalců, podle šíře koberce. Každý tkadlec měl na koberci asi třiceti centimetrový úsek, seděl před kobercem se zkříženýma nohama obyčejně na dřevěném vyvýšení. Mistr seděl z boku o něco výš tak, aby měl přehled o dělnících. Zpěvným způsobem diktoval, které barvy nitě si má tkadlec vzít, aby udělal uzlík. Je to práce velmi nudná a zdoluhavá, koberec 220 x 130 cm čtyři lidé tkají čtyři až pět let podle jeho kvality. Čím jemnější nit, tím více uzlíků ve čtverečním centimetru, tím je koberec cennější. Jsou koberce vytkávané s vzory nebo s květy hedvábnou nití. Na rozdíl od mědikovců, kde jsou zaměstnaní výhradně muži, u tkaní koberců jsou v převážné většině ženy a děti. Viděl jsem čtrnáctileté děvčátko: byla chloubou rodiny, jak hbitě a správně tkala. Když chudinka vstala od práce, nemohla se narovnat a udržet na nohou. Měla slaboučké nožky, přesezené od stálého sezení a tělo zkroucené. Bylo mi jí hrozně líto, zvláště když jsem si vzpomněl, jak doma bezohledně šlapeme po kobercích, aniž bychom si uvědomili, za jakých obětí jsou vyráběny. Nehledě na tu těžkou nezdravou práci mědikovců a tkalců koberců je ve městě velká bída. Jejich práce není spravedlivě oceněna a zaplácena. Ohromné peníze na nich vydělávají hlavně kupci. Poslední dobou, za šacha, vyšlo nařízení, že děti do dvanácti let nesmějí být těchto oborech zaměstnány, že musí chodit do školy. Ve škole dostávají od státu šaty, učební potřeby a vydatné svačiny. Dospělí, když viděli, že jinde vydělávají více, opouštěli město a šli do továren. Tak ta dvě řemesla, co dělala Persii po tisíciletí slávu, rychle zanikají a perský koberec bude brzy starobylostí.

Město Kerman má velkou nevýhodu v tom, že nemá spodní vodu. Není v něm ani jedna studna. V poslední době chtěli moderní technikou navrtat hlubokou studnu. V hloubce 370 m narazili na tvrdou skálu, na ní se vrtací zařízení vždy poškodilo tak, že se rozhodli zůstat při starém způsobu vedení vody do města. To se v podzemí vykopal asi metr vysoký a asi 60 cm široký tunel ve směru k horám se stálým malým sklonem tak, aby voda samospádem přitékala do města. Aby se voda cestou neztrácela, spodní část tunelu vymazávali žlutou hlinou dobře promíchanou s vápnem. Tyto tunely, kterým se v Persii říká kanat, byly až 60 km dlouhé. Kanaty jsou po celé Persii, ale mnohem kratší. Ovšem, že provedení takového tunelu je velmi nákladné, proto jich je pro celé město jen několik. Kanaty se musí stále udržovat, čistit, zvláště když procházejí písčitou sloují. Tyto práce prováděli staří mistři. Bylo to dobře placené řemeslo, ale moc nezdravé. Byli to lidé slabí, schýlení a poloslepí. Byla to práce pro krtky. Voda v Kermanu má cenu zlata. Lidé se málo myjí a ještě méně, koupají. Zelený strom mají jen boháči, majitelé kanatů.

Po prohlídce města jsem šel do karavansaraje, odkud se vypravují karavany přes poušť. S jedním šalvadarem jsem se za přiměřený poplatek domluvil, že po cestě mohu jít s jeho karavanou, že mi dá nalít vody a placku suchého chleba, „lavaše“. Musel jsem si koupit papuče, pletené z provazu. V kožené obuvi by nohy v písku shořely. Oblečení: široké plátěné kalhoty, rubáš, na hlavu plstěnou čapku a plátěný šátek do větru. Ten chrání ústa, nos i oči před pískem. Druhý den ráno, ještě před východem slunce, jsem vypil čaj s datlemi, zajedl plackou lavaše a vydali jsme se na cestu. Za městem jsme procházeli kolem hřbitova, kde jsem viděl hodně velkých, černých škorpiónů. Šalvadar mě uklidnil, že v poušti škorpióni a hadi skoro nejsou, jenom v těch horách. Blízko za městem začínaly závěje navátého písku. První den se mi šlo dost dobře, jen jsem měl v tom horku velikou žízeň. Požádal jsem šalvadara o trochu vody, ale ten mi odpověděl: „Kdepak, pane, voda by tě zahubila, zde máš tři datle, ale nesněž je. Vem si jednu a hodně dlouho ji přezvykuj, až se ti úplně rozplyne

v ústech. Pak cucej pecku, bude se z ní vydělovat trpká chuť, budeš mít hodně slin, ty polykej. Tři datle ti musí stačit do dvou hodin odpoledne. Pak dostaneš šálek vody a jednu placku.“ K polednímu mě už zmáhala únava. Najednou vidím, že v písku, asi 100 metrů od naší cestičky, je zapíchnutá metrová, pěkně ohnutá hůlka. Povídám si, že by mi po cestě pomohla a už jsem vykročil k hůlce. Vtom slyším ustrašený křik šalvadara: „Kampak, pane, honem se vraťte.“ „Chci si vzít na cestu tam tu hůlku,“ povídám mu. „Vraťte se, to není hůlka, to je jedovatý had.“ Na důkaz svých slov hodil v tu stranu velbloudí kost. Moje hůlka se svinula a rychle se plazila pryč. Nyní mi šalvadar vysvětlil, že do 20 km se v poušti může najít škorpión, had i zbloudilý pták. Had to dobře ví. Postaví se na ocas, ohne svůj krk hlavou dolů a tak čeká hodiny. Unavený pták zdaleka vidí něco, na čem by si mohl odpočinout. Chce si sednout a v tom ho had uštkne.

Zajímavé jsou způsoby života různých stvoření. Jak taková kreatura jako had, může přijít na takové nápady? To znamená, že umí také myslet a chápat a to nejen své potřeby, ale i potřeby jiných bytostí. Ve dvě hodiny jsme se na chvíli zastavili. Šalvadar nalil každému ze své družiny šálek zapáchající teplé vody a na zakousnutí dal placku suchého lavaše a už jsme šli dál. Večer, po západu slunce, se ihned silně ochladilo. Šalvadar zastavil karavanu. Já jsem se hned svalil na zem. Zboží z velbloudů neskládali, ale dovolili jim též lehnout, šalvadar vytáhl primus a vařil v kotlíku čaj. Přitom básnil o nynějším přepychu, že za starých časů se museli spokojit jen s vodou. Čaj byl uvařen, každý z karavany dostal šálek čaje, pět datlí a zase jednu placku. Radili mi, abych pecky z datlí nevyhazovat, abych si vždy jednu vzal, když budu mít velkou žízeň. Zůstal jsem ještě chvíli ležet opodál na horkém písku a nyní jsem pochopil, že jsem v poušti. To ticho, to úžasné hromové ticho. Člověk slyší jen sám sebe. Člověk slyší tlukot vlastního srdce, svůj dech. Zde není vidět ani slyšet nic živého, kolem dokola vše mrtvé a to je hrůzný, nepříjemný pocit. Za chvíli jsem byl vyrušen křikem příslušníků karavany, kteří pobízeli velbloudy, aby vstávali k pokračování trudné cesty pouští. Také já jsem vstával velmi těžko. Šalvadar viděl moji těžkou únavu, chlácholil mě, že nyní za chládku se půjde mnohem lehčeji. Tak jsme šli celou noc bez odpočinku. Ráno, když slunce začalo silně hřát, se karavana zastavila. Byl tříhodinový odpočinek.

Z velbloudů bylo složeno zboží, mohli si též lehnout na horký písek. Byl zase uvařen horký čaj, dostali jsme každý sedm datlí a suchou placku. Horký čaj jsem vypil hned, k němu jsem snědl tři datle. Čtyři zbývající jsem schoval na cestu. Placku si každý vzal s sebou a pomalu ji ukusoval, sousto důkladně žvýkal jsa roztažen na horkém písku. Šátkem si každý přikryl obličej, aby obličej a oči byly chráněny před horkými paprsky slunce. Kopíroval jsem to, co dělali ostatní, a v polo-mdlobách jsem ležel na pálivém slunci.

Asi za dvě a půl hodiny jsem uslyšel křik poutníků. Pobízeli velbloudy, aby se zvedli a seřadili k další pouti. Unavená zvířata taky vstávala nerada a vydávala nepříjemný ječivý křik. Zvířata už půldruhého dne a noc v tom horku nic nejedla a nepila, jen bez odpočinku šla stále s nákladem na svých hřbetech. Také já jsem se těžce zvedal. Celé tělo mě brnělo a nejvíce nohy. Přiradil jsem se k prvnímu velbloudu hned za šalvadarem. Ten mi řekl, že asi k desáté hodině večer budeme v horách a tam si odpočinem. Neodpověděl jsem mu nic, ale cítil jsem, jak malou rezervu sil mám pro další cestu. V poušti nikdo nic nemluvil, říkali, že mluvením se ztrácí hodně síly. K večeru jsem už nemohl. Co dělat? Zůstat v poušti znamenalo jistou smrt, dopředu jsem už nemohl. Svěřil jsem se šalvadarovi. Podíval se na mne a povídá: „Od samého začátku jsem pochyboval, že cestu vydržíte. Trval jste na tom, že chcete jít. Teď se nedá nic dělat. Chcete-li zůstat na živu, musíte vydržet. Všechny velbloudy mám přetížené nákladem, nemohu vás na některého posadit, ale mohu vám pomoci tím, že prvnímu velbloudovi přivážu u postroje provaz, přehodím mu ho přes záda a za druhý konec se chytíte vy, tím bude pro vás chůze lehčí.“ Tak bylo učiněno. Jeden konec provazu byl uvázán za postroj velblouda, druhý jsem si uvázal kolem pasu. Velbloud mě táhl a já jsem jen přestupoval nohama. Tak jsem šel ještě pět hodin. Po západu slunce se hned ochladilo. Šalvadar mě upozornil, že zde odpočívat nemůžeme, že se blížíme k horám a mohou zde být hadi. Mlčky jsem poslouchal šalvadara, burcoval svoje poslední síly, abych nespádl, abych se udržel na nohou. Konečně po desáté hodině jsme přicházeli k první karavansaraji v horách. Hned, když jsem se odpoutal od velblouda, jsem se natáhl venku u zdi, nedbaje toho, jestli je nablízku skulina, ze které by mohl vylézt škorpión a uštknout mě. Vzpomněl jsem

si, jak mi v mládí říkali, že jsem železný muž a hle, zde šli vedle mne schýlení, slaboucí muži, přitom pracovali, nereptali a já „železný muž“ zde tajů jako sněhu-
lák za jarního teplého větru. Unaven, nechtěl jsem ani jíst, ani pít. Chtěl jsem jen mít
klid. Unavou jsem nemohl ani usnout. Nemohl jsem pohnout údy, všechno mě
bolelo, brnělo. Až po půlnoci jsem usnul hlubokým spánkem. Vzbudil jsem se, když
sluníčko bylo vysoko. Byl jsem celý opuchlý, nejvíc nohy. Voda zde byla, ale nechut-
ná. U malého potůčku jsem si umyl celé tělo. To mě trochu vzkřísilo. Šel jsem do
místnosti, kde se podával čaj (čajchána). Vypil jsem několik skleniček čaje a zakuso-
val, nepočítaje, datle a dvě placky čerstvého lavaše. Hned potom jsem se domluvil
s šalvadarem, který šel opačným směrem. Jeho karavana zde odpočívala a měla
vyrazit za dva dny do Kermanu. Cítil jsem, že takovou cestu zpět už nevydržím,
a proto jsem se domluvit, že aspoň druhou polovinu cesty mě svezí na velbloudu.
Úmluva byla učiněna a žádaný poplatek zaplacen. Zůstaly mi do zpáteční cesty
necelé dva dny. Tu dobu jsem chtěl zasvětit hledání těch zázračných, vybájených
pokladů. Českými a anglickými geology jsem byl seznámen s formací hor. Přesto
jsem se čajchána vyptal na zajímavosti hor, co je v nich skryto. Snědl jsem několik
placěk a datlí a šel jsem do hor. Vrátil jsem se pozdě večer. Druhý den časně ráno
jsem se vypravil na druhou stranu. Tentokrát jsem se vrátil brzy po obědě, abych si
na zítřejší cestu nabral sílu. V horách vulkanického původu jsem sice našel nějaké
směsi minerálů, ale daleko od povídaček. To v elburzkém pohoří jsem viděl mnohem
lepší ložiska. Byl jsem zklamán a před sebou ještě hrůznou cestu. To mi kazilo
náladu nejvíce. Na zpáteční cestě jsem šlapal veseleji. Věděl jsem sice o těžkostech,
které mě čekají, ale také jsem věděl, že až nebudu moci, posadím se na velblouda. To
mě uklidňovalo a dodávalo energii i naději, že už brzy budu opět na pevné zemi.

Znal jsem už potíže cesty v poušti, ale i nyní jsem se přepočítal. Šlo vše tak, jako při
cestě sem, vše jsem dobře znal. Jen síly mi na zpáteční cestě ubývaly rychleji. Ještě
jsme neurazili ani polovinu cesty, už jsem požádal šalvadara, aby mě posadil na
velblouda. Snad to bylo i tím, že jsem cítil možnost odpočinku. Šalvadar mi vyhověl.
Posadil mě na statného velblouda, z kterého část nákladu byla přeložena na jiné.

Na vysokém velbloudu a ještě na nákladu jsem seděl velmi nepohodlně. A ta jízda na
něm s jeho dlouhými metrovými kroky a to kymácení ze strany na stranu! Musel
jsem se křečovitě držet za náklad, abych nespádl. Darmo se velbloudu neříká „Koráb
pouště“. Člověk musí uvolnit všechno svalstvo a pohybovat tělem v rytmu kymácející-
ho se velblouda. Od dětství jsem jezdil na koni, v Íránu na oslíku, ale toto bylo něco
jiného. Přesto, že jsem měl žaludek skoro prázdný, po několikahodinové cestě jsem
dostával nucení ke zvracení. Při první zastávce jsem slezl s velblouda a šel raději
pěšky. Až poslední tři hodiny před Kermanem, úplně vyčerpán, musel jsem zase
usednout na velblouda. Vrátil jsem se do Kermanu zcela zničen. Mou bláhovou mysl
uklidňovalo vědomí, že mému utrpení je konec.

Příští den letělo letadlo do Teheránu a s ním jsem se vrátil domů. Nikomu jsem
neprozradil, co jsem zažil v poušti. Avšak prožité utrpení mě donutilo k hlubokým
úvahám a počítání. Měl jsem zaregistrováno přes 70 různých nalezišť, některá byla
opravdu jedinečná, ale co platno, když byla tak těžce dostupná. Na zpřístupnění by
byl potřeba velký kapitál. V samotném Íránu takový kapitál ani odborníci nebyli
a cizí kapitál, pro nejisté politické poměry, nikdo nechtěl vkládat. Bylo to riziko, které
jsem pochopil až po letech. Přišel jsem k názoru, že mnou utracené peníze, energie
a zdraví byly takřka zbytečné. Zůstalo mi jen poznání různých koutů Íránu. Poznal
jsem v něm přírodu, mravy primitivních kmenů v horách, jejich těžký zápas o exis-
tenci. To vše jsem poznal na neuvěřitelně těžce prožitých cestách. Rozhodl jsem se
zanechat beznadějně hledání v zemi ukrytých pokladů a raději zůstat při svém
oboru, pracovat a klidně žít. (Pokračování)

PERLY A PERLIČKY – sokolské i neškolské

Královna Alžběta II opět pronesla na Hod Boží Vánoční svůj tradiční, klidný
a uvážený proslov. Hovořila – bez užívání jakýchkoli vášnivých slov – ku všem, kdo ji
chtěli poslouchat, a ve svých devadesáti letech skýtala obraz zralého životního
požehnání a moudrosti demokratické panovnice. Buďme milí přátelé rádi, že smíme

slyšet o vánocích mírný hlas moudré ženy respektované všemi, a nikoli slova hulvátského předvolebního agitátora.

Nu dobře, už se píše rok dvoutisící a šestnáctý. Zatím se ale nezdá, že by bylo lidstvo nějak za posledních etap svého vývoje zmoudřelo nabráním rozumu, ani alespoň toho koňského. Moudré české pořekadlo nám praví, že komu není shůry dáno, v apatyce nekoupí – a netroufám si ale rozluštit hlavolam, zdali se tato lidová moudrost vztahuje i na lidstvo všeobecně, či jen na jednotlivce. Ať je tomu jakkoli, lidé nepřestávají zabíjet jeden druhého, ba vybíjejí se i celé statisíce, ne-li vždy miliony jim nepohodlných spolulidí. Obyčejně za „lepší zítřek“ té či oné jakosti, toho či onoho zabarvení nebo kvality. Tehdy za první republiky mladí optimisté Jiří Voskovec a Jan Werich s gustem a s nepochybnou nadějí a vírou „v lepší budoucnost“ ve svém Osvobozeném divadle zpívali „Až nás půjdou miliony, všichni proti větru“ – ale ten vítr se kupodivu obrátil o stoosmdesát stupňů. Proti tomu vichru z východu se pak už zpívalo jen za cenu oprátky, takže se toho už nijak moc nenazpívalo, a ty miliony jen doplácely za pouhé otevření svých nezbedných čelistí. Nu – píše se leden Léta Páně dvatisícešestnáct, na přivítanou se mu rozprskávala po světě celá hejna rachejtlí, leč vsaďme se, **že i letos se to lidstvo nijak moc nepolepší**. Holt je to v nás všech, a anděly se nestaneme věru nikdy. Snažme se ale, snažme!

Odešla nám na věčnost sestra **Zdena Háberová** v pozhnaném věku dvaadevadesát-nice. Přišel se s ní rozloučit kdekdo. Pohřebního obřadu v Rookwoodu se zúčastnil i náš župní starosta bratr Jiří Jelínek v doprovodu jedné ze svých tří dcer. Dlouho se neukázal v budově naší sokolovny, a přivítali jsme tudíž s radostí a obdivem jeho zřejmý životní elán, jímž dosud neustále v plné míře tak očividně oplývá. Po skončení smutného obřadu se rovněž bratr Jiří čile zúčastnil pohoštění v blízké restauraci, kde nás kolem stolu dokázal po celou dobu obšťastňovat svou veselou myslí. Dokonce nám spolustolovníkům s úsměvem na rtech svatosvatě přislíbil účast na příští sokolské valné hromadě. Svou neúčast na minulých valných sokolských shromážděních omlouval – dost neuvěřitelně, byť s polousměvem v lici – hádejte čím? Neuhádnete to! Přejezdem přes Harbour Bridge. Nuže, bratře župní, svou bodrou mysl upni v tom nejvroucnějším stupni na valnou hromadu tohoto roku, a zůstaň s námi ve sokolském kroku! Víme nyní, že za volantem Tě může vystřídat i nejedna zdatná řidička z rodu Jelínků!

Děti jako smetí? Jako maku? Jen přidejte, jen přidejte drazí a milí! Dětská mikulášská nadílka v našem Národním domě ve French s Forest se vloni v prosinci opět náležitě vydařila, ba pravděpodobně přesáhla očekávání pořadatelů! Do tělocvičny se slétlo celé mračno drobotiny, a po několik odpoledních hodin patřila jen jim a jejich řádění. Tedy jen jim a sestře **Monice Klempfnerové**, která v roli hlasatelky se pokoušela je s mikrofonom v jedné a s malinkým capartem v druhé ruce zvládnout. Jeden sotva pětiletý klučina se vytrvale a s nevšední virtuozitou projížděl na koloběžce rozlehlým sálem před udivenými zraky obdivovatelů. Běhalo a pobíhalo to po parketách sem i tam, naprosto bezuzdně se to bavilo, leč v mezích bezpečí a vzájemné pohody – ale najednou jakoby uťal. I kojenci v náručí matek – i těch se dostavilo poměrně družstvo! – jakoby ztuhli napjatým očekáváním. Ano, drazí přátelé – dlouhou tělocvičnou se zvolna a majestátně počínala ubírat nadpozemská družina Mikulášova, a zastavila se teprve před hromadou pečlivě zabalených dárečků. Bratr Petr Čermák se zhostil nezvyklé role nebeského kmeta s důstojností jemu vlastní, a pekelně a k naprostému nepoznání nastrojený Lucifer bratra Jendy Jelínka dokázal rozhodně vystrašit ty nejmladší věřící. Ten pekelník bratra Jelínka v tom však umí chodit dokonale a s citem zamaskovaného zloducha znalého mezi svých pomyslných šlehů, a byl konečně rovněž přidržován v mezích předstíraného podsvětí i dvěma elegantními anděly/tanečnicemi. Ty, obě v rozkvětu a ladné kráse, dokázaly již předtím upoutat zraky přítomných diváků všech věků... Bylo to nedělní odpoledne, jež zanechalo v myslích několika přítomných členů naší jednoty jakoby příslib omlazovaného budoucna – bohužel zatím jen ten příslib. Přítomny byly letos prakticky, až na několik výjimek, jen rodiny českých a slovenských „studentů“, a je vidět,

že bezdětnost mezi nimi nijak ani nekvete. Nu, kdo dnes ví – ono těm mladým lidem jednou snad přece jen „dojde“, že vepřové hody a mikulášská nadílka nejsou jedinými dosažitelnými body české a slovenské přítomnosti v Národním domě kdysi postaveném vlastní parou! A jak i jinak?... Pod odborným vedením dobrovolných sester bylo lze opatřit si kromě chutných párků i několik druhů sladkostí, rovnou na talíř! Sám jsem tuto situaci neprozkoumával, mám však v důvodném podezření několik umných a obětavých číšniček, včetně sestry Berntsenové, Čermákové a Nyngenové.

Teď právě si nedovedu nějak srovnat v hlavě, zdali bych měl zařadit **Český kalendář na rok 2016** sem nebo raději do rubriky Letem světem. Ale patří tenhle bonbonek paní redaktorky Evy Strážovské asi spíše mezi Perly – a skutečnou perlou ten její letošní výtvar opravdu je. Je to lehké počtení, je to ale opravdová všehochuť, a každý čtenář si bezpochyby přijde na své. Kromě kalendářních údajů tam lze objevit a vyluštit několik českých křížovek, dočtete se tam o tom i onom, poučíte se, potěšíte se verši Jaroslava Kovaříčka. Pokud vám zbude čas, poučíte se i o Praze u piva, a to v oddělení vyhrazené prosinci. Neotálejte a objednejte si tento drahokámek!

Dnes je již nade vši pochybu zřejmo, že ono kontroverzní heslo Václava Havla „nejsme jako oni“ bylo jen pouhým dotvrzením podmínky, pod kterou se prezidentu Reaganovi zavázal Gorbačov **uvolnit říši kremelských satelitů z moci Sovětů** – že totiž nedojde k pronásledování jeho bolševických atrapů v jednotlivých zemích propuštěných z obojku moskevských vládců. Stalo se tak, ať už s vědomým či nevědomým souhlasem Havlovým – ten v tom hrál jen sotva čtvrté housle. A stalo se tak všude v říši bolševických vasalů kromě Rumunska, kde se události dovedly vymknout z rámce usnesení americko-sovětských dohodců. Výsledkem onoho kolosálního „kuhandlu“ pak bylo, že nikde v někdejších satelitních státech nesmělo dojít, a také nedošlo, ku spravedlivým odsouzením bolševických zločinců. Ono se dodnes takto naplno nehovoří, ono se to dodnes jen šetrně omílá a vysvětluje tím i oním, leč to dědictví nespravedlivého nepotrestání se všude v někdejších satelitních državách Kremlu pocituje jako holé bezpráví. Ba ani ti nejhorší přestupníci „lidských práv“ nesměli být a nebyli souzeni. Do nového svobodného života s kamenem na krku? Pravděpodobně ano – bez kamene by se bylo ovšem nepochybně vykročilo rázněji, leč – a lze to dnes odsuzovat? – lépe vykročit s kamenem kolem krku než vůbec ne. Asiže tak, a nejinak. Zůstává však dodnes pod pokličkou to nevědomí, zdali se ona Gorbačovova podmínka nepotrestání viníků vztahovala i na volnost v udělování/neudělování politických i soudních funkcí někdejším bolševickým mocipánům – that, indeed, is the question! Když si vzpomeneme, jak pomalu a pomaloučku opouštěla rudá armáda satelitní državy, napadá člověka, že ono se to dělo asi proto, aby se snad ti uvolnění satelité neukvapovali... Oni se ti po zuby ozbrojení velikáni dovedou nakonec na konto těch malých rybek dohodnout o leccěms, není-liš pravda, přátelé? My Češi to všechno už známe moc a moc dobře...

Nu dobře, kápnu božskou a přiznám se, že podrobné studium **Koránu** není přímo mým koníčkem. Snad se i mýlím, ale vždycky jsem měl za to, že mužští vyznavači oné víry mají dovoleno obklopit se i šesti manželkami, a že někteří jejich vysoce postavení emírové si vydržují nákladné harémy s desítkami v nich ubytovanými mladými ženami k své vlastní zábavě, i k eventuálnímu poskytnutí úsluhy vyvolenému příteli. Jsem si však jist, že jsem dosud nikdy nezaznamenal hněvivé výkřiky našich feministek o tak vznikající markantní nerovnosti pohlaví, nebo že by si i mohamedánské žinky měly smět dopřávat vydržovat mladé, svalnaté a nevykleštěné jinochy v jakési takové zlaté kleci ku vlastnímu pobavení a vášnivému pohrávání při bezezbytkovém odhalování tváří – a nejen tváří v obličejí. Znovu opakují, že nevím, co o těchto záležitostech praví Korán, a jaký postoj k tomu zaujal Alláh. Jisto však je, že naše jinak nad každíčkou malicherností se velmi rozhorleně durdivší ochránkyně ženských práv dovedou mlčet jako hroby. Všude se jen rozláhá to jejich ohlušující ticho. V čem to asi vězí? Snad v jejich delikátním chápání skutečnosti? Ach, té diskrétnosti!

Lovec perel *Bojar*

NĚKOLIK ČRTŮ Z MLÁDÍ DOMA (13)

Stopou Goléma, jen ale tak stranou

Bořek Šindler

Koncem července Léta Páně 1936 jsme se my hoši rozloučili s paní učitelkou Hrabánkovou, a rovněž i s budovou naší krásně moderní nové školy na Durychově náměstí v Dejvicích, s aulou a dvěma tělocvičnami. Nastal čas podrobit se přijímací zkoušce do gymnázia. Tou dobou Dejvice žádné gymnázium nehostily, a v Bubenči bylo jedno jediné, a to v horoucích peklech na samém prahu Letné. Bylo nebylo, k písemné přijímací zkoušce jsem se dostavil v doprovodu tatínka jednoho dne do gymnázia na Smíchově. Zkouškou z češtiny jsem proletěl s vlajícím praporem. V počtech jsem shořel jako koudel, a na druhý den jsem se měl dostavit k ústní opakovací zkoušce. S tou koudelí ještě doutnajícím mě táta zavedl cestou ze Smíchova zpět do Dejvic do jedné proslulé kavárny na Malostranském náměstí na zmrzlinu. Neláteřil, nevyčítal, nezlobil se, a uklidnil mě jakoby čarovným proutkem. Moudrý to a klidný otec. Druhý den dopoledne opět honem do šeré budovy gymnázia na Smíchově – nu a veni et vici! Prolezl jsem, leč přidělili mě na reálku v Dušní ulici na Starém městě pražském. Což o to Staré město, ale mě poslat na reálku? Tam chodili ti, kdo mířili na techniku. Já ještě tehdy nevěděl kam mířit, ale že technika nemůže nikdy být terčem mých snah, o tom jsem si byl zcela jist. Nu, stalo se, stalo se, a dva roky jsem potom den co den putoval z Dejvic do Dušní ulice, elektrikou nebo i pěšky přes Letnou dolů kolem řeky přes impozantní Čechův most. Musel jsem projít nebo projet přes Vltavu s nádherným pohledem na Hradčany – ale kolik pohledů, prosím vás, věnuje jedenáctiletý výrostek hradčanskému panoramatu?

Takže počátkem září roku 1936 jsem zasedl ve škamně reálky dole na Starém městě. Kolem mne samé nové tváře – s jedinou výjimkou. Ve třídě se objevil spolužák z páté obecné: Sýhora – nikoli Sýkora, leč právě Sýhora. Ten na techniku namířeno měl, bydlel s rodiči v Dejvicích v ulici U Starodružiníků, a s jeho již postarším tatínkem jsme pak někdy po odpoledních hrávali dudáka. Budova reálky v Dušní ulici – stojí tam dodnes – byla postavena ještě dávno za Rakouska, a na její nemodernost jsem si musel začít zvykat. Ve třídách starodávná kamna na uhlí, chodby kolem tříd potměšilé, tělocvična zaklesnutá v podřízemí – ale na chodbách všude obrazy, reprodukce klasiků. Naši největší pozornost přirozeně budil „Únos Sabine“, protože znázorňoval nejednu Sabinku v rouše Evině. Ale všemu tomu nezvyklému prostředí vévodila postava naší třídní profesorky, Dr. Jany Nohýnkové, naší češtinářky. Žena klidná, přísná, důsledná, ale spravedlivá a s ničím se nemazala. Mně padla do oka okamžitě, protože mi připomínala maminku i paní učitelku Hrabánkovou. Kdyby se mě dnes někdo zeptal komu vděčím za vštěpovanou lásku k rodné češtině – nezapochyboval bych: mamince, paní učitelce Hrabánkové a profesorce Nohýnkové. Třem kněžnám mých snů. Žádné cavyky, disciplína, a výborná výslovnost. Tak nějak... S Dr. Nohýnkovou jsem se později potkal i jindy a jinde, a za jiných okolností. Ale v primě, v I.b. byla mým ideálem vzorné učitelky... Mezi spolužáky byli především místní hoši z okolí Dušní třídy, a to okolí nebylo podobno ani Dejvicím, ani Bubenči. Nebyli to synové legionářů. Ani Lhota, ani Mrskoš, ani Šlapák, Rauš ne ani Jirka Hůla z Malé Strany... Na Staroměstské náměstí jen skok, do Pařížské třídy jen pouhý krůček, těsně před budovou školy nově vybudovaná synagoga, na druhé straně Pařížské třídy prastará středověká synagoga, o kus dál starý židovský hřbitov. Duch Goléma jakoby všude obcházel a procházel žalostnými zbytky někdejšího ghetta zbořeného na rozkaz císaře Josefa II., na jehož upomínku byl nově zbudován právě Josefův. Na „naši“ straně Pařížské třídy bylo Staré město pražské, Praha I. Na její druhé straně se rozkládala Praha V., ten Josefův. Tam byla většina obyvatelů židovského vyznání a původu, ale tak jsme je tehdy ještě nevnímali. Ku tehdy ještě nepobořené Staroměstské radnici a k Husovu pomníku jen co by kamenem dohodil. Na dlažbě toho nejstarobylejšího pražského náměstí jako by se ještě ukazovaly stopy krve z popravy českých pánů sťatých tam před několika sty lety. Jen několik kroků odtamtud nejstarší česká celnice, Ungelt. Kam oko dohlédlo, všude připomínky na dějinné události. Všude samá česká historie.

Tak jsem já to ovšem tenkrát jako jedenáctiletý novopečený středoškoláček nevnímali. Tak jsem nic z těch historických klenotů neviděl. Jevilo se mi to všechno zcela jinak. Viděl jsem obstarožní školní budovu v nejstarší části Prahy, a jen jakoby mimochodem jsem si osvojil názvy okolních ulic a budov. Viděl jsem to prostě opravdu všechno jinak, ještě po klukovsku, v prostotě a jednoduchosti. Lávalo mě na té vši

starobylosti cosi jiného, a to bylo tak. Mívali jsme „vokýnko“. Vokýnko? Jaký vokýnko? Naprostá většina spolužáků byla katolického vyznání. Ta menší polovina sestávala s luteránů, izraelitů a příslušníků víry „bez vyznání“, a mezi ty bez vyznání jsem patřil i já. Katolíci museli asi dvakrát do týdne vysedávat v hodinách náboženství s panem katechetou, třeba mezi desátou a jedenáctou. V tu dobu jsme my ostatní měli to „vokýnko“ v rozvrhu. Vypadli jsme ven, většina hochů bydlela poblíž školní budovy, ti měli domů jen kousek. Pro mne to bylo domů do Dejvic hodně zruky, a raději jsem se vydával na výzkumy všeho toho pro mne nezvyklého okolí. Žádná Stromovka, žádná Baba ani Struhy ani Letná. Všude koldokola jen ta starobylá tajemství, klikaté ulice i uličky, potemnělá zákoutí a dvory. Hotový ráj pro fantazii jedenáctiletého zvědavce z netajemných Dejvic. Během těch „okének“ jsem v okolí Dušní ulice tehdy prošmejdil kdeco. Jakýmsi dělítkem se mi stala Pařížská třída. Pravda, v Dejvicích ani v Bubenči nebyla jediná synagoga. Nicméně ani synagogy ani židovský hřbitov nebo Golémovo působiště nebyly na mém programu. Do Josefova jsem se dostal cestou do školy a ze školy od stanice tříadvacítky u filosofické fakulty – ledaže jsem se stavěl v Maizelovce na zmrzlinu. Maizelova ulice tvořila poslední zbytek někdejšího ghetta. Slídl jsem ale raději na té druhé straně Pařížské třídy. Dopídl jsem se tam zákoutí ohraničených Týnským chrámem a Ungeltem, prolézal jsem tím vším svědectvím dávné minulosti staré Prahy a připadal jsem si jako v Jiříkově vidění. Jednou jsem, dost bázkově, prolézal i potemnělou Týnskou uličkou, kde předtím došlo k vraždě, a po zádech mi běhal mráz. Snad ale tím nejpříťažlivějším lákadlem byla pro mne Kožná ulice. Je to taková nepatrná křivolaká ulička, a vine se od pravé strany Železné ulice až skoro k Michalské, jsou tam k vidění starobylé groteskní domky se zvláštními schodišti do každého patra, s jakousi obskurní kavárničkou, a přestože okolní ulice se hemžily davy lidí, v Kožné ulici bývalo tajemné ticho a prázdno, všude jako by se byl ukrýval hřích – skutečně něco pro chlapce z moderních Dejvic. Hřích tam byl, bylo ho tam všude plno, ale ve svých jedenácti letech jsem tam v té Kožné žádný hřích nikde nepozoroval. Byla to tedy opravdu ulice plná hřichu ale jeho pravá tvář mi tehdy ještě nebyla známa. Do té Kožné uličky mě to ale táhlo, a navštěvoval jsem ta záhadná místa často a často. Na druhé straně od naší školní budovy v Dušní ulici směrem ku Františku byly záhady jiného rázu. Ale i tam toho bylo na podiv habaděj. Tak třeba na jednom dvoře sevřeném mezi starými domy vlastnil a provozoval svůj lakýrnický obchůdek pan Lněnička. Lněnička? Ano, pan Lněnička, upatčaný zakrslík, a mohl jsem na něm a na jeho lakýrnické činnosti oči nechat. Obyčejně mi jména vypadávají brzy z paměti, ale jméno pana Lněničky jsem doposud z paměti po nějakých těch osmdesát let nevytratil... Nu, a mezitím naši katolíci, ve škamnách přikovaní, doposlouchali výklady pana katechety, a byl čas vrátit se ještě před zvoněním.

Jako primánek, a na druhý rok v sekundě, jsem na té reálce v Dušní ulici samozřejmě prožíval i lecco jiného kromě prozkoumávání starobylého okolí v době „okének“. Učení přibývalo, přibývalo i matematiky a hodiny rýsování a kreslení se počínaly množit. Množily se hodiny rýsování, a v těch byl naším učitelem profesor Skrbek řečený Skrbkla. Bělinčin otec, strýc Štulc, mě poučil, že Skrbkla byl známým a váženým českým leptařem; já jsem ale nepřestával dívat se na něj spíše jako na podivína. Uložil nám něco narýsovat, a potom zůstal sedět za svým stolkem v polousměvavém zamyšlení a hryzal koneček tužky. Leptař? Tak ho vidím dodnes. V sekundě už jsme neměli na češtinu Dr. Nohýnkovou a naším třídním se stal matematik Říha – a na reálce už i v sekundě bylo matematiky jen což. Já jsem profesora Říhu přivedl do úzkých, když při probírání římských číslic jsem se ho zeptal, jak se dá římskými číslicemi násobit nebo dělit. Nevysvětlil to, ale nikdy tu otázku asi nezapomněl, a zasedl si na mě. Když byl povolán na jaře 1938 k aktivní službě za částečné mobilizace u příležitosti Anschlusu Rakouska, na pár měsíců jsem si oddechnul, jen ale na těch pár měsíců. Zneprátelil jsem si i našeho přírodovědce otázkou, zdali i blecha může být nakažena bacilem spály – byl to neslušný počin, a vypadalo to jako provokativní výsměch jeho výkladu. Avšak „nikolivěk!“. Nikolivěk, milí žáci, nikolivěk! Tak nám často barvitě prokresloval svoje výklady profesor Kódl, elegán s kapesníčkem zastrčeným v náprsní kapse. Nu, ty únavné hodiny matematiky a rýsování byly přece jen vyvažovány hodinami zpěvu. Ano, zpěv byl i v sekundě ještě povinným předmětem i na té reálce! Jen si to dnes v Austrálii představte! Zpěvu nás učil profesor Marian Kamenický, mladý nadšenec, a dodnes si pamatuju, jak nám v hodině zpěvu přehrával na gramofonové desce Smetanovu

Vltavu s podrobným výkladem jejího běhu ze Šumavy k Mělníku. Naučil nás zpívat i hymny malodohodových spojenců Československa, Jugoslávie a Rumunska. Těm pěti částem jugoslávské hymny jsme jakžtakž rozuměli, ale ta slova té rumunské hymny byla pro nás rumunsko-španělskou vesnicí. Šiá peretor de care – tak nějak to končilo. Tou dobou navštívil Prahu i rumunský král, a já se chořoval obdivovat výstroji rumunské vojenské gardy ubytované v pohořeleckých kasárnách...

Kolem Pohořelce jsem se v těch letech cítil dost doma. Jezdívala tam jednička, a na tu jsem měl studentskou legitimaci. Měli jsme ve třídě chromého spolužáka, Otíka Mastíka. Ten bydlel poblíže Pohořelce, a bylo nutno ho dopravit na stanici v Pařížské třídě na tu jedničku, vnést ho do vlečňáku, usadit, a doprovodit až na Pohořelec. Tam už na stanici čekávala jeho maminka nebo sestra s vozíčkem. V tom vlečňáku jezdívala i hrstka děvčat z naší školy, jen ale opravdová hrstka, reálku jako průpravnu školu k technickému povolání dívky tehdy nijak nemilovaly. Leč, abych nezapomněl. Na jednom konci Dušní ulice se nalézalo dívčí gymnázium; myslím, že to bylo dívčí reálné Drtinovo gymnázium, ale mohu se mýlit. Nemýlím se však v tom, že to gymnázium navštěvovala i jistá Dagmar Holubková, hnědooká kráska, moje tajná láska – z Pohořelce. Tuhletu Dášu Holubkovou jsme často potkali i v té jedničce, když do ní přistoupila na stanici u právnické fakulty před Čechovým mostem, a na to jsem já čekal. Jen čekal a radoval se z toho, nikdy nic víc. Dagmar Holubková vystupovala na stanici u pohořeleckých kasáren, o stanici dřív než Ota Mastík, ale já jsem časem vystopoval, kde bydlí, a naproti oknům Holubkovic bytu jsem pak někdy trávil celé hodiny pozorováním. K ničemu dalšímu jsem se nikdy neodhodlal a oslovil jsem tu Dagmar jen jedinkrát v životě a to když jsem potom po letech jel z vysočanské Kolbenky tramvají do Dejvic. Vidím najednou Dagmar Holubkovou jako průvodčí vydávat jízdenky. Usmála se, když jsem ji oslovil, jen se usmála a nikdy nic víc nebo dál. Nu, jedna z mých mnoha platonických lásek. Ale moje starší dcera se jmenuje Dáša...

Blížilo se na jaře v tom roce 1938 potupné mnichovské září. Konal se ale v červenci toho roku i všesokolský slet, a to byla, pane, nějaká paráda! Nikdo si nějak ani nepřipouštěl, že by mohla na nás spadnout klec. V republice se objevil Lord Runciman, neslavný vyslanec předsedy vlády Chamberlaina. Přituhovalo. A teprve právě tou dobou jsem se začínal zajímat o mezinárodní dění kolem. Snesla se na nás temná doba Mnichova, leč byl jsem vysvobozen od docházky do reálky v té Dušní, od rýsovacích prken a notných dávek matematiky...

Z TAJŮ KRÁS ČESKÉ ŘEČI

Bořek Šindler

Dozajista všichni znáte slova jako pruhlo, ohroma, snuknutí se nebo třeba ztrěpilý. Nepochybujte – jsou to všechno slova českého jazyka, ovšem nikoli jazyka dnes běžného. Všechna ta čtyři slova vyšla z užívání, a jsou dnešnímu mluvčímu naprosto nesrozumitelná. „Pruhlo“ je léčka, osidlo, návnada. „Ohroma“ znamenalo utrpení, muka, trýzeň nebo také náraz, útok. „Snuknutí se“ značilo spojit se, sdružit se. Co bylo „ztrěpilý“, to bylo vykotlané, vyhnílé, duté. Ano, je tomu tak a nejinak v češtině jako v jiných jazycích. To či ono slovo jakoby časem zvolna uvadalo, přestalo se používat, vyšlo z oběhu – a nakonec se ocitlo na pohřebišti výrazů. Na tom českém pohřebišti dřímá svůj sen ne jeden kdysi běžně používaný slovní obrat, nám dnes již zcela cizí. Není ovšem nijak vyloučeno, že by to či ono slovo zčista jasna neobživlo, tak jako obživly Kateřiny, Terezy, Lucie nebo Markéty a Krystýnky. Někde něco najednou zatroubí, a už se české slovní pohřebiště ochudí třeba o takové to pruhlo. Nikdy tedy raději netvrďme, že „ohroma“ spí věčným snem!

V předešlém odstavci byla řeč o starých českých výrazech dnes nám již nesrozumitelných. Povšimněme si však dnes alespoň několika jiných slov dosud zatím jen čekajících jakoby ve frontě před tou pohřebištní márnici. Již vrávorajících a vychrtlých a s okem hluboko zapadlým. Tudíž slov dosud neskonavších, nezesnuvších, leč používaných dnes pouze dočista výjimečně a jen v rukavičkách. Napadá mě například slovo „výtoň“ – a v Praze udržované jménem ulice Na výtoni. Kdo z Čechů dnes vůbec ví, co ta výtoň byla a kde byla? Co kdybych napověděl, že „výtoň“ je náplavka? Ještě než bylo kdysi vybudováno pod pražským Vyšehradem kamenné nábřeží a pak

i železniční most přes Vltavu, existovala tam ona náplavka, výtoň, Výtoň. Všude tam mezi severním cípem Císařské louky a Podvyšehradím, v Podskalí, pod vyšehradskou skálou, byly obrovské skládky dřeva dopraveného vory z českého jihu, všude se to hemžilo podskalskými voraři, všude bývalo plno pohybu a ruchu, a středem všeho tamního dění právě byla Výtoň, náplavka. A jsme-li už u těch vorů, povšimněme si i toho slova „houžev“. Slova dnes již vlastně nepoužívaného, leč zachovaného ve výrazech houževnatost, houževnatý – tuhost, pevnost, tuhý, pevný. Kdysi to byl odborně stočený kořen stromu používaný k připoutávání jednotlivých klád vorů. Ovšem dodnes je dost běžné označení někoho jako „houžvičky“ – von je vám to takovej pitomej houžvička! Chlap holt jako nic. Tedy úplná nehoužev nehoužvatá. Než ale opustíme Podskalí, někdejší ráj pražských vorařů a vůbec chlapů „vod vody“ – neopomeňme uvést i slovo čeřen, čeřínek – dnes už běžné jen mezi rybáři – jako síť na chytání ryb, a na podběrák, podběráček, jistý nástroj na podbírání ryb po chycení, ať už na udici nebo do čeřenu... Teď mi ale dochází, že je načase to vorařskorybářské Podolí a Podskalí opustit a trochu popojít. Snad mně bude ale prominuto, narodil jsem se totiž právě tam na rohu té ulice Na výtoni a Vyšehradské třídy. Prostě to ve mně ještě dost hraje.

Řečeno a vykonáno. Kdopak bude dnes ještě vědět, co znamená slovo markytán, markytánka? Rád přiznávám, že já tu markytánku znám jen proto, že si dodnes pamatuju tu písničku o markytánce. Můj táta, tehdy ještě v uniformě československého důstojníka, ruský legionář, mě ubřečence nosíval na ramenou a prozpěvoval to i ono. To o té markytánce si pamatuju dodnes – i když jsem tenkrát obsahu dobře nerozuměl. Markytánka byla tu, mašličky má na patu... hochům klížily se oči k spánku, on miloval markytánku – ten si, šelma, ten si dal, ten si, šelma, ten si dal, ten si, šelma, ten si dal. ... raz dva tři čtyři, levá pravá, levá pravá! Teprve po dlouhých letech mi došlo a bylo vyjeveno, že ta markytánka byla žínka neblahé pověsti, že jezdila na voze za pochoduujícími vojáky, že jim nabízela a prodávala nejen chutnou obživu „napřilepšenou“, že ty její mašličky nebyly „na patu“ jen tak pro nic za nic, a tak. Dnes dokonce vím, že byli i markytáni, a že ten výraz pochází z italského mercantino, prodavač zboží. Dovedu si i představit, že vojáci raději kupovali od markytánek s mašličkami „na patu“ – a markytáni že asi pochodili jen tak napřeskáčku... Ten „šelma“ snad i ještě přežívá – jako čtverák i jako dravec.

Strejček Nimra koupil šimla za půlpáta tolarů – přišel domů, popad ženu, tancoval s ní maděru. Kdopak by dnes ještě tančil maděru? Ale býval to kdysi moravský, ba i ukrajinský lidový tanec. Rozsekali jste někdy něco na maděru? Nečiňme si ale násilí – maděra se již dozajista uložila ku spánku. Nebo si někdo dovede představit, že by naši mladí ještě dnes tu maděru zvládli? – Zná snad někdo z vás popěvek o tom, jak to bylo s tím motovidlem? Ne-li, slyšte: vdávalo se motovidlo, vdávalo se motovidlo-lolo, bralo sobě staré bidlolo, bralo sobě staré bidlo bidlololo – a tak podobně dál a dále. Kdo už dnes vůbec ví, že motovidlo bylo náradí na navijení nití. Ano, i motovidlo z našeho jazyka odkormidlovalo – ale přece snad jen se ten výraz zachoval ve výzvě „ty seš ale pěkný motovidlo, ty nešiko!“. Nebo, že by byl nahrazen výrazem „nemotora“? Asiže ano... Chtěl jsem původně pokračovat dál, vidím ale, že začínám dosahovat na okraj věstníkového limitu. Přece snad jen ale alespoň poznámečku – šlajsna, večeraadlo, labeta, techtle mechtle, měchuřina. Šlajsen je v Praze několik, a když jimi ještě dost nedávno proplouvaly vory, býval to jedinečný pohled. Večeraadlo snad přežívá dodnes v pohádkách. Labeta býval jistý způsob hraní kuliček – a kdo kdy věděl, že je to slovo odvozené z francouzského „la bête“, dobytče, hlupák, hlupačka. Techtle mechtle jsou v lidové mluvě pletichy – a tomuto výrazu se dodnes tak rozumí, i když už vyšel z oběhu. Měchuřina, sušený močový měchýř, je už dnes definitivně tatam...

Nejsem si zcela a bezvýhradně jist, zdali toto povídání o výrazech v márnici českého pohřebiště vůbec dovedlo upoutat něčí pozornost, neřku-li zájem. Pokud ano, těšilo by mě to. Pokud nikoli, mrzí mě to, a budu se snažit dosáhnout nápravy. Však ty taje našeho jazyka věru sahají do nezměrných hlubin. Pero nyní odkládám, leč je mi jasno, že už je načase vytrasit se s hlavolamy jako je třeba „dokořán“ či „pochvíli“.

Zaplatili jste členské příspěvky nebo předplatné Věstníku \$25?